

Naturkronikken 2021-2022

Forfatter på artiklerne:

Henrik Herold
Rasmus Ejrnæs
Jens Ulrik Høgh
Peder Størup
David Carsten Pedersen
Niels Kanstrup

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

**DANMARKS
JÆGERFORBUND**

Henrik Herold (f.1960).
Grundlægger og direktør for Randers Regnskov, som har opkøbt et stort regnskovsareal i Ecuador med særlig fokus på naturbeskyttelse og -bevarelse. Er kæmpe naturelsker og ivrig jæger – både med hagl, riffel og bue.

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Den lovlige jagt beskytter Afrikas natur

Tekst: Henrik Herold

Inden Randers Regnskov åbnede, inden vi havde tjent en eneste krone, besluttede vi at give en del af hver købt billet til naturbevarelse. Det var en modig beslutning og en beslutning, som på mange måder har defineret vores virke de sidste 25 år.

Vi vidste ikke noget om naturbevarelse, så vi henvendte os til WWF Danmark, som vi i mange år havde et godt samarbejde med. Siden engagerede vi os direkte og har haft

projekter i Uganda og Peru. Størst succes havde vi dog med et 10-årigt samarbejde med en indianerstamme i regnskoven i Ecuador. Her finansierede vi skolen og en universitetsstuderende. I begyndelsen gik kun halvdelen af børnene i grundskole. Vi fik opbygget et stærkt lokalt samarbejde, så alle børn endte med at komme i skole. På universitetet studerede Gustavo turisme med henblik på, at stammen kunne starte en forretning baseret på økoturisme.

Vores seneste naturbevarelsesprojekt omhandler opkøb af regnskov i samme område i Sydamerika som i projektet med indianerne. Det praktiske arbejde i et fremmed land baserer sig på tillid, at vi (de fremmede) er til at stole på, og at vi har haft gode relationer i mange år. I dag har vi en afdeling af Randers Regnskov i Amazonas-regnskoven i Ecuador: en registreret naturbevarelsesorganisation med kontor og tre ansatte! Darwin Garcia er daglig leder og koordinerer vores jordkøb. Derudover leder han arbejdet for vores to skovvagter. Skovvagterne Fernando og Aaron afpatruljerer området som en fysisk suverænitethåndhævelse. Så ved krybskytterne, at vi er der. Vores skov er nu på næsten 20 kvadratkilometer, så vi klarer opgaven med afpatruljering og en hel masse fotofælder. Udover at vi får registreret det rige dyreliv fanger vi faktisk også krybskytter med foto. Med det gode lokalkendskab finder vi hurtigt de skyldige, som får en advarsel af politiet. Indtil videre har det fungeret. Vores område er meget frodigt, så krybskytteriet er mest for at skaffe kød til eget brug.

Med den beskrevne erfaring i både at definere donorprojekter og at opbygge et naturreservat fra bunden samt en stor personlig interesse for både jagt og natur blev jeg inviteret til Zimbabwe af min mangeårige ven Preben Henriksen, der er medejer af flere jagtmagasiner og en stor natur elsker. Jeg skulle sammen med journalisten Jens Ulrik Høgh opleve naturbevarelse i Afrika på første hånd.

Jeg havde hørt meget dårligt om sikkerhedssituationen i landet og specielt i hovedstaden Harare. Bortset fra lange køer ved benzinstationerne var det som at opleve ethvert tropisk land, hvad enten det er Afrika eller Sydamerika. På vej ud af byen kom vi forbi et stort bygningskompleks i røde mursten. Jeg troede, det var et universitet, men fik at vide, at det var noget, som kineserne havde givet Grace Mugabe. Nu, hvor hun ikke længere var diktatorfrue, havde de forladt byggepladsen, og et stort tårn midt i den store have var forladt kun halvt færdigt. Jeg har set kinesernes fremfærd mange steder i både Afrika og Sydamerika. Også i Zimbabwe havde regeringen glemt at læse det med småt, inden de skrev under på et kinesisk vejprojekt med favorable lån. Projektet var for godt til at være sandt, og nu havde man så klaret gældsforpligtigheden ved at give kineserne rettighed over tre kobberminer. Jeg har set det samme i Ecuador, hvor kineserne nu råder over en betydelig del af landets naturlige ressourcer. At sælge sin sjæl til kineserne er én ting, men nyere studier viser også, at der altid er nogle ting, der

følger med kineserne, og det er krybskytteri på elefanter, store katte og ulovlig indsamling af for eksempel pangoliner. Dette, lagt oveni en voksende befolkning, der skal brødfødes, giver en uholdbar cocktail overfor ubeskyttet natur.

Men Zimbabwe har fundet en model til at passe på både natur og skabe nogen velstand til de mennesker, der lever med store dyr.

Vi drog afsted til Victoria Falls, landets absolutte turistmagnet. Charles Brightman, som driver en antikrybskytteenhed, viste os rundt og kunne fortælle, at også i turistmetropolen var det svært at få pengene til at række. Der var betydeligt krybskytteri, primært med snarer ved vandhuller. Faktisk var presset på dyrene så stort, at de havde oprettet en stor dyrlægeklinik, hvor de rehabiliterede skadede dyr, herunder dyr, der var skadet af krybskytter. For at sikre beviserne havde de også en retsmedicinsk enhed for dyr. Det var et overbevisende setup med flere dyrlæger, en flot og veludstyret klinik og gode rehabiliteringsfaciliteter. Vi talte finansiering, og vi fik i første omgang at vide, at de fik mange udenlandske donationer. Vi trykkede dem lidt på maven, så at sige, om det nu kunne passe. Da de fik at vide, at vi var jægere, kom sandheden frem. Klinikken var betalt af jagtmidler. Som det viste sig under besøget i Zimbabwe, er deres nationalparker afhængige af jagtmidler til at betale drift, rangere, dyrlæger m.m. Som den ledende dyrlæge sagde: "Vi må ikke fortælle, at det er jagten, der betaler det hele, men I som jægere forstår." Så tror da fanden! havde jeg lyst til at råbe. Den virkelighed om, at det er økoturismen, der kan få det hele til at løbe rundt, passer ikke. I stedet lyver man lidt, så det passer bedre ind i det glansbillede, man tror, omverdenen gerne vil have.

Vi satte os for at afprøve, om den rigtige historie kunne sælges til helt almindelige safariturister. Højt til vejs i en af de klassiske Land Cruiser-safaribilere var vi placeret sammen med nogle britiske turister. Snakken gik, og vi fortalte, at vi var ude for at se på antikrybskytteenhedernes arbejdsforhold og deres betydning for dyrelivet og lokalbefolkningen. Interessen var stor, lige indtil vi fortalte, at vi også var jægere. Når de så havde fået vejret igen, kunne vi fortsætte og fortælle om økonomi, værdiskabelse og beskyttelse af de vilde dyr. Som en dame udbrød: "Hvis der da bare var nogen, der havde fortalt os, hvordan det fungerer." Det endte hver gang med, at vi fik sympati for systemet og for jagtens rolle i naturbevarelse.

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Rasmus Ejrnæs

Seniorforsker i biodiversitet ved Aarhus Universitet, men også tænker, forfatter, debattør og radiovært på naturprogrammet Vildspor på Radio4.

Rasmus speciale er beskyttelsen og forvaltningen af Danmarks landbaserede natur.

Skydedyr, skadedyr eller kæledyr?

Tekst: Rasmus Ejrnæs

ØVRIGT: Vi mennesker har et problem med de store landbaserede pattedyr. Det går lidt bedre ude på havet, hvor vi stadigvæk har blåhvaler, kaskelothvaler og spækhuggere. Men på land står det så skralt til, at verdens samlede vægt af landpattedyr fordeler sig på 34 % mennesker, 62 % husdyr og sølle 4 % vilde dyr. Her taler vi altså alle pattedyr fra mus til elefanter. Problemet

er det samme i Danmark som alle andre steder: Vi har skiftet de vilde dyr ud med tamdyr og med os selv, og de vilde dyr mangler i dag ude i naturområderne. Især fordi tamdyrene er trukket hjem på stald. Og hvorfor mangler de vilde dyr? Jo, fordi de bliver skudt, såmænd. Simple as that.

Da jeg for snart 30 år siden startede som ung ph.d.-studerende på Kalø,

det, som tidligere var kendt som Vildtbiologisk Station, kunne man stadig møde legenden, jægeren og hjortevildtforskeren Helmuth Strandgaard. Jeg studerede jo planter, så det var ikke lige ham, jeg så op til, men jeg husker ham alligevel tydeligt for én ting: Han proklamerede skråsikkert, at der var mad og plads til mindst 250.000 kronstyr i Danmark. Det var

en interessant tanke for en ung biolog som mig. Ikke mindst fordi jeg studerede græslandsvegetation, det, som i naturbeskyttelsesloven også kaldes for overdrev. Og græsland er netop helt afhængig af store planteædere, som går og æder af plantevæksten – ellers gror græslandet til. Først med høje urter og siden med buske og træer. Det var en spændende tanke for en biolog som mig, om der kunne være så mange vilde dyr i landskabet, at de kunne græsse de naturlige økosystemer, så man ikke behøvede passe og pleje naturen med landbrugsdyr.

Kæmpehjort, skovelefant og steppenæsehorn

Siden har jeg forsket i emnet. Det viser sig nemlig, at de planter, mosser, svampe og sommerfugle man kan finde i naturlige græslandssamfund i dagens Danmark, har været i Europa i millioner af år. Det viser sig også, at deres vugge har stået i landskaber med masser af kæmpestore planteædere. Både forfædrene til vores tamdyr i form af vildsvin, urokse og vildhest, men også bison, kæmpehjort, skovelefant og steppenæsehorn. Og naturligvis kron dyr, dådyr og elg. Dyrene havde stor betydning for at holde dele af landskabet lysåbent – ikke på samme måde som i dagens landskaber, hvor landskabet er fuld af skarpe skel, men i mosaikker mellem krat, skov samt store og små skovlysninger. Og så har der været mere åbne landskaber visse steder i ådale og ved kysterne.

Sådan ser Danmark ikke ud i dag. For det var kun få af de store dyr, som overlevede frem til vor tid. Nogle arter uddøde, før vores varmetid begyndte, mens andre uddøde fra Danmark og Europa, i takt med at først jægere og

siden bønder tog landskabet i besiddelse. Så i dag tæller de store planteædere i Danmark rådyr, dådyr, kron dyr, sika og bæver. Og så naturligvis okser og heste, som dog går under hegn og ejes af nogle. Vi må heller ikke glemme elg og bison, men i realiteten er der jo ikke rasende mange af dem, så lad os lade dem ude af betragtning.

Men selvom kron dyrene trives, er der ikke 250.000 i Danmark. Der er ellers mad nok. Men jægere, skovdyrkere og landmænd samarbejder om at finde en balance, hvor der på den ene side ikke er for mange skadedyr, som ødelægger kulturer og afgrøder, og på den anden side er tilpas mange dyr, til at man kan have en god jagt. Mine forskerkolleger og jeg har kigget nærmere på, hvor mange hjorte der er i Danmark. De må konstatere, at det ser ud til, at smertetærsklen ligger under 10 kg hjortevildt per ha, som er den højeste tæthed, vi når på kommuneplan i dagens Danmark. Det svarer til, at hvert stykke kronvildt har minimum 10 ha til rådighed. Ofte tre, fire eller fem gange så meget. Problemet med dette tal er, at der er føde til mindst 100 og ofte 150 kg planteæder per ha i Danmark. Ikke nødvendigvis alene i form af kron dyr, men meget gerne i en blanding af hjort, vildsvin, hest, bison og okse.

Hegn er nødvendige

Hvis man vil nærme sig naturlige tætheder af store planteædere i Danmark, er man altså nødt til at hegne bestanden inde i et naturreservat. Ellers får man ikke naturlige tætheder. Og naturlige tætheder er vigtigt, hvis vi ønsker en vild natur, som er selvforvaltende.

Hvis man så faktisk sætter et hegn og lader dyrene i fred uden regulering eller fodring, opstår det næste problem, som også er knyttet til måden, vi forholder os til de store dyr på. For de store dyr dør nemlig på et tidspunkt. Ligesom mennesker bliver vildtlevende dyr gamle og svækkede, og på et tidspunkt dør de. Det sker typisk sidst på vinteren, når dyrene er naturligt svækkede og afmagrede. Hvis man tjekker kirkebøgerne fra 1800-tallet, vil man se, at sådan var det også for mennesker. De fleste tog billetten i det tidlige forår efter den lange vinter.

Men døende pattedyr er no-go i Danmark. Det er okay på Discovery Channel, hvis bare det foregår i de varme lande. Men ikke i bondelandet Danmark, hvor dyr åbenbart er omfattet af det skandinaviske sundhedssystem og derfor skal være sunde og velnærede. Hvis de skranter, skal de udfries af deres lidelser. Problemet er bare, at denne pussenusse-tilgang til vilde dyr i praksis forhindrer, at man kan have vildtlevende dyr i naturlige tætheder i Danmarks vilde naturområder.

De dyr, som i millioner af år har været nøglearter i vores økosystemer, kan nu ikke længere tillades at udfylde denne funktion. For vi tænker så meget på dyrene som skydedyr, skadedyr eller kæledyr, at vi slet ikke kan forholde os til dem som vilde dyr, der fødes og dør i naturen, uden at vi egentlig behøver at blande os. Det må de gerne i Afrika, men det bliver opfattet som forkert her i lille Danmark. Vi ønsker ikke hegn, vi vil ikke acceptere sultne dyr om vinteren, og dyrene må ikke dø en naturlig død.

Jeg synes, det er tamt og fattigt.

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Jens Ulrik Høgh (f. 1971)

Ivrig jæger, naturentusiast, selverklæret ballademager, freelance-skribent og jagt-debattør.

Kommunikationsansvarlig for Nordisk Safari Klub med opgaven at formidle bæredygtig jagt til ikke-jægere i hele verden.

Jægernes kongehus

Tekst: Jens Ulrik Høgh

ØVRIGT: Jæger er nok ikke det rette sted til en generel debat om fordele og ulemper ved konstitutionelt monarki, men jeg vil ikke desto mindre begive mig ud på dybt vand med dette debatoplæg om kongehusets betydning for vore dages jagt.

Med al ære og respekt for alle de fremragende tiltag, som vi i de senere år har set i retning af at afdramatisere og forklare jagten i det offentlige rum – herunder "Nak & Æd", "Jagtmagasinet" og utallige blogs, podcasts, radio- og TV-programmer, bøger og artikler – er jeg ret overbevist om, at en stor del af den brede folkelige opbakning, der er til jagt i Skandinavien, kan til-

skrives, at vi har kongehuset med masser af jagtpassion.

Når det danske kronprinsepar som stolte forældre viser deres børn resultaterne af en jagt, som far har deltaget i, kan der sagtens være en pressefoto-graf eller to til stede. Det kan også nemt ske, at der havner en lille reportage i Billed-Bladet, Se og Hør eller et andet sted i skoven af de kulørte blade, som på trods af stadigt flere og saftigere elektroniske tilbud i medielandskabet stadig står for en betydelig andel af hr. og fru Danmarks ugentlige underholdning og information. Men den kulørte opmærksomhed bekymrer helt åbenlyst ikke de danske

kongelige, som gerne stiller op til billeder og interview om den jagtpassion, der har gennemsyret familien gennem hele kongerækken og givetvis meget længere tilbage

Nogenlunde det samme passionerede og afslappede forhold til jagt oplever man i øvrigt i de andre skandinaviske kongehuse.

Der kan naturligvis være en vegansk influencer eller to, som deler rundhåndet ud af deres holdninger om jagt, når de kongelige har været i rampepølsen med en flot parade, men i det store hele er stemningen ganske afslappet og positiv. Forklaringen er ret enkel; befolkningen i Skandinavien el-

Prins Henrik forsøgte på ingen måde at skjule, at han var ivrig jæger, og var frem til sin død protektor for Danmarks Jægerforbund. Her står han for den officielle åbning af Jagtens Hus i 2016. Foto: Max Steinar.

I lighed med det norske og svenske kongehus har repræsentanterne for det danske kongehus altid stået tydeligt frem for offentligheden med deres glæde ved jagt, hvilket Jens Ulrik Høgh mener spiller en meget stor rolle for den danske befolknings generelle accept af jagt. Foto: Keld Navntoft/Ritzau Scanpix.

sker deres kongehuse, og det gør de kongelige til supereffektive influencere. Det er en rolle, de har spillet, lige siden de royale familier opgav enevældet (hvilket som bekendt var længe før, nogen talte om influencere). De kongelige må ikke blande sig i politik, men ingen kan forbyde kongehuset at være populært, og popularitet fører til indflydelse.

Det er – i mine øjne – først i de seneste årtier, at danske jægere som interessegruppe har fået øjnene op for vigtigheden i at formidle vores passion ordentligt til resten af befolkningen. Inden den tid oplevede jeg, at vi helst undgik for megen offentlighed ud fra devisen om, at den, som lever skjult, lever godt. Set i bakspejlet var det nok en historisk fejltagelse, som jægere i hele Europa desværre begik.

En af de få formildende omstændigheder omkring formidlingen af jagten i de år var kongehusenes konstante rolle som ambassadører for jagten. Havde vi ikke haft aktivt jagende kongehuse i 60'erne, 70'erne og 80'erne, som med jævne mellemrum eksponeerede jagten positivt i vore medier, havde vi i dag haft betydelig mindre folkelig opbakning til jagten, end tilfældet er. Det er jeg ikke et sekund i tvivl om.

Jeg kan slet ikke forestille mig, hvor

galt det kunne have gået for jagten i de år, hvis kongehuset havde været jagtmodstandere, jagt-skeptikere eller bare helt ligeglade med jagt. Tilsvarende havde det set meget sort ud, hvis vore kongehuse havde været upopulære. Men nu er vi så heldige i Skandinavien, at vore kongelige generelt nyder bred folkelig opbakning og respekt og bestemt ikke skammer sig over deres ærlige jagtpassion. Her ser vi ikke undskyldninger eller forsøg på at skjule jagtinteressen, hvilket kongelige og andre kendisser i det store udland alt for ofte lader sig friste til. Tværtimod oplever vi med jævne mellemrum kongelige, som på fornem vis aktivt formidler glæden ved jagten og naturen. Det er ganske modigt, og det har i den grad været en gevinst for jagtens anseelse i den øvrige del af befolkningen.

Man kan blot håbe på, at også kommende generationer af skandinaviske kongelige finder glæde i jagten og naturen. Jeg håber og tror, at den kongelige opbakning spiller en stadig mindre rolle, i takt med at jægerne selv bliver bedre og bedre til at fortælle den gode historie. Det ville være direkte dumt at underkende betydningen af den kongelige opbakning også i fremtiden – i hvert fald så længe folket står talstærkt bag vore monarkier.

For uanset hvordan vi vender og drejer det, så giver en offentlig udmelding om glæden ved at gå på jagt fra Hans Kongelige Højhed Kronprins Frederik – bedre kendt som Frederik eller ”Pingo” – betydelig mere folkelig forståelse for vores passion end selv en hel flok nok så veldrejede unge jagt-influencere i lidt for småt uldundertøj på Instagram. Ikke dermed sagt, at nogen indsats skal forklejnes, men de kongelige har bare et enormt antal følgere (for nu at blive i online-terminologien). Det har de vel at mærke også i de store befolkningsgrupper, som ikke bruger tid på Instagram eller andre sociale medier.

Som skandinavisk jæger kan jeg kun erklære mig som stor fan af de skandinaviske kongehuse og deres tilgang til jagt. Det skinner igennem, at de slet og ret elsker at gå på jagt. Formidlingen fremstår ærlig, utvungen og troværdig. Jeg synes faktisk, at de repræsenterer jægerne blændende godt, og jeg er sikker på, at samtlige 180.000 danske jægere – royalister som republikanere – skylder vort populære og jagtglade kongehus en ikke ubetydelig del af æren for, at vi har så gode vilkår.

juh@arsenalet.com

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Peder Størup

Landmandssøn, lodsejer og manden bag *Naturbeskyttelse.dk*. Uddannet reklamefotograf. Formidler bl.a. om, hvordan naturen udvikler sig på slægtsgården ved Silkeborg i samspil med hestene. Producerer plakater med Danmarks vilde arter mv.

Lodsejere og jægere kan bidrage til at stoppe tabet af arter og natur

Tekst og foto: Peder Størup

ØVRIGT: Jeg tror, vi alle føler et lille stik i hjertet, når vi ser naturfilm, hvor næsehorn, elefanter, gnuer, zebraer og tigre taber kampen til krybskytter eller mister deres vandringsruter og vildmarken til hegn, veje, landbrugsdrift og tømmerhugst.

Også her i Danmark står det skidt til, og særligt for de arter, der har brug for vild natur, plads og levesteder upåvirket af landbrugsdrift, skovdrift og urbanisering. De arter, der er gået mest tilbage, er arter, der ikke kan nøjes, men har brug for natur af kvalitet. Der ses en meget tydelig sammenhæng mellem tabet af arter og mangel på levesteder, som passer til deres specialiserede behov. Det kan være orkideen stor gøgeurt, der lever i en symbiose med bestemte svampe i jordbunden, guldmurerbi, der bruger sneglehuse som redekammer, eller ensianblåfugl, hvis larver kun kan leve af den sjældne ensianblomst – og sådan kan man fortsætte fortællingen om arter, hvis liv og sameksistens alle udgør et lille mirakel. Men det er også fortællingen om en artsrigdom, der er dybt afhængig af vores vilje til at beskytte og gøre det, der skal til, for at genoprette deres tabte levesteder.

35.000 vilde danske arter

Selvom det ser skidt ud, har vi i et rigt og demokratisk land som Danmark alle muligheder for at gøre en forskel, og vi har mulighed for at inspirere andre lande til at gøre det

samme. Det, vi gør i Danmark, kan med det gode eksempel forplante sig til hele verdens natur.

De private lodsejere og Danmarks 170.000 jægere kan få en afgørende rolle i den fortælling. Vores 35.000 (kendte) vilde danske arter kan potentielt hver få fem ambassadører, der kan tale deres sag, men skal jægerens stemme gøre en forskel, skal den ikke kun bruges på de ca. 45 jagtbare arter, men på hele paletten af vilde arter. Det positive er, at det paradigmeskifte er i gang, for jeg oplever en stigende interesse fra jægere for, hvordan vi på gården ved Silkeborg er gået fra pløjemarken til artsrig natur på relativt få år. En udvikling, der selv fra den hårde kerne af forskerne og biologerne har fået anerkendende nik og ikke mindst en nysgerrighed på, hvordan naturen så hurtigt har taget det tabte land tilbage. Den nysgerrighed spredt sig, og senest er de store godser begyndt at vise interesse med et ønske om at se naturen tage landskabet tilbage – en mark med et vandhul, et hjørne med rødgran og nogle vildtstriber er ikke længere nok.

Samspil med større dyr som heste og okser

Arternes udfordring i et jagtperspektiv er, at det, der gæver en jagtbar art, ikke nødvendigvis hjælper andre arter, og sjældent de mest truede. Stort set alle vores arter er direkte eller indirekte udviklet i samspil med større dyr som

På familiens gård øst for Silkeborg har Peder Størup genskabt et natursceneri som fra før tiden med byggeri af stalde og opfindelsen af kraftfoder. Hestene klarer helt sig selv året rundt, og naturen har taknemmeligt kvitteret med et væld af arters opblomstring, både flora og fauna.

heste og okser, der både via deres fysiske tilstedeværelse og det, de æder, sikrer levesteder for tusindvis af andre arter. Fraværet af dem har en konsekvens – det er man som jæger nødt til at forholde sig til. Der er en stigende forståelse af, at man ikke alene måler et areals naturkvalitet ud fra mængden af hjortevildt og ænder.

Tilbagevenden til artsrig natur

Den tilbagevenden til artsrig natur, vi har oplevet på ejendommen, er tæt forbundet med måden, vi forvalter arealerne på. For cirka 15 år siden stoppede vi med at fodre hestene. Et valg, der særligt for min far var lidt af en udfordring, for kunne de nu klare sig? Rationalet bag forsøget var, at når vi fodrede, så ventede de på os og maden, og når vi ikke gjorde, så ville de vende os ryggen og selv gå ud og finde føden.

Det gik som forventet: Hestenes mave blev ikke længere fyldt op af kraftfoder, men nu af græs, urter, træer og buskes grene. Hvor de måneden før opførte sig som dyr, der var afhængige af os, opførte de sig pludselig som ”vilde” dyr. Der fulgte ikke kun en mindre regning med, men også et forandret landskab. Hvor vi før var nødt til at slå arealerne for at holde dem lysåbne, former hestene nu landskabet året rundt med en minimal indsats fra vores side. Men det største mirakel har været at opleve, hvordan bølgende tæpper af blomster har taget enge, moser og overdrev tilbage, og at opleve, hvordan sommerfuglene, bierne og de andre insekter igen flager og summer i ådalen.

Den rige blomstring

Hestene udfylder nu den rolle, som helt vilde dyr i naturlige tætheder ville gøre. De laver vandringsspor, som er en afrikansk savanne værdig, de river huller i græstørvene, når de tumler eller galoperer, de holder vandhullerne lysåbne, når de bader og æder af vandplanter, siv og pilebuske, de leverer hestepærer til gødningsbillerne, og hvis loven tillod det, ville de også levere masser af føde til ådselbiller og rovfugle,

den dag de skal herfra. For at alt det kan lade sig gøre, er det selvfølgelig afgørende, at der ikke bliver ædt op om sommeren (den rige blomstring), og at der, som i naturlige økosystemer, efterlades føde nok til, at de kan overleve vinteren – hos os svarer det til ca. 100 kilo hest per hektar.

Dyrene sulter ikke, de er slanke om foråret, som de også helt vilde dyr er det efter en vinter med sne og frost. De går på arealer, hvor de kan få opfyldt alle deres behov for læ, vand og tørt leje – hegn mellem skoven, vandløbene, søerne og de lysåbne arealer er væk, så de selv kan vælge, hvor de vil opholde sig – det er et godt hesteliv. Det skal selvfølgelig være robuste racer, der får en tilstrækkelig pels om vinteren, og man skal selvfølgelig have erfaring med større dyr og heste, før man kaster sig ud i noget lignende.

Hjortevildtet springer ud og ind

Pointen med at tale om vores positive erfaringer med heste og natur er at sætte en tyk streg under, at uden de større dyr i et tilstrækkeligt antal vil artstilbagegangen fortsætte. Danmarks natur har brug for at få de større dyr tilbage, og Danmarks natur har brug for, at Danmarks jægere hjælper med at gøre det muligt.

Fordelen ved hest og kvæg og måske bison er, at de alle kan kontrolleres med elhegn, der ikke hindrer hjortevildtets vandring ud og ind af naturområder. Og hvis nogen skulle være bekymret for de jagtbare arter, så ser vi ingen tegn på, at hjortevildt ikke gerne deler naturen med flere større dyr, ligesom hare og de andre arter også trives i et landskab med den variation, der følger i sporet på hestens hove.

Der er en bevægelse i gang

Der er en bevægelse i gang med en stigende forståelse for, at hvis vi ikke tager ansvar for vores natur, fra Christiansborgs bonede gulve til bondens pløjemark og de dybe skove, så mister vi det umistelige – vores vilde natur.
natur@storup.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

David Carsten Pedersen

Dedikeret jæger, foredragsholder og naturformidler i TV, radio og på skrift. Medvært på podcasten "Jagtradio", jagttegnslærer i Always Hunting og medejer af bøssemagervirksomheden Våbenfabrikken.

Jagtens natur

Jagten, dens kultur og dens udøvelse er i sin natur dynamisk. I 15.000 år har vi indrettet os efter forholdene, lavet nye strategier og ændret os, i takt med at naturen og vilkårene omkring os har ændret sig.

Tekst og foto: David Carsten Pedersen

ØVRIGT: Det er nok de færreste, der tænker over det, men der har faktisk været jægere i Danmark, længere end der har været råvildt, kronvildt og bøgetræer. Da isen trak sit kolde tæppe mod nord, og rensdyrene kom i flokkevis, fulgte ulve og mennesker dem i jagten efter nye muligheder for at overleve.

Vi ændrede strategier og våben, i takt med at stepperne voksede til, og nye dyr indtog landet. Der er fundet pile i urokseskeletter og andre dyr, der for længst er udryddet igen i Danmark. Da skovbilledet og jagtmarkerne måtte vige for bondestenalderens svedjebrug, gik vi stadig på jagt – og på trofæjagt endda. Bjørnekulten fra Djursland var en decideret "trofækult", hvor bondestenalderens samfundsspidser drog langt omkring efter bjørnekranier og skind, som de enten byttede sig til eller måske selv jagede i

vores nabolande, efter at de sidste danske bjørne var udryddet. Jagten, trofæet og mødet med naturens kræfter var allerede i bondestenalderen et tegn på rigdom og de privilegier, der følger med.

For retten til at høste af naturens rigdom har vi aldrig kunnet tage for givet. Det har alle dage været et privilegium, vi har tilkæmpet os, enten med vold og magt eller gennem politiske reformer. Hvor det før kun var kongen, kirken og adelen, der måtte jage, fik den almindelige borger ret til at jage på egen jord, da ejendomsretten blev indført i 1840. Jagten har siden dengang været tilknyttet ejendomsretten. Og retten til at jage på anden mands jord kommer kun gennem penge eller særdeles godt nabo-skab. Medmindre man altså jager på havet, hvor der trods alt stadig er plads til alle. Så længe det varer. For

intet varer ved. Det er, hvad jagthistorien lærer os.

Stenalderens bjørnejægere havde aldrig forestillet sig, at de en dag skulle nedlægge landets sidste bjørne. Falkonererne have aldrig i deres vildeste feberlidelse tænkt, at haglvåbenet skulle tage over som overklassens foretrukne jagtform – og at den fjollede "papegøje", der blev indført fra Asien i 1562, en dag skulle blive så talrig, at den dannede fødegrundlag for deres elskede rovfugle. Havde man fortalt en af parforcejagts konger, at deres altoverskyggende lidenskab en dag skulle reduceres til et ponyridt i en plaske-dam, havde man fået skridtprygl med en ridepisk. Og ingen bueskytte i Danmarkshistorien havde forestillet sig, at buen en dag skulle forbydes som jagtvåben, fordi den var "ineffektiv". Men jagtens rammer ændrer sig. Ligesom naturen omkring os ændrer sig.

Kronhjorten er symbolet på naturens storhed, magt og privilegier. At vi i dag kan jage den som almindelige borgere, er et bevis på, at demokratiet og Grundloven har ændret på magtforholdet mellem staten og borgerne. Når dette privilegium ændrer sig, er det også et symptom på et magtskifte i samfundet, hvor individets rettigheder i højere grad træder i baggrunden ift. statens vurdering af fællesskabets behov.

Fasanjagten, dens beklædning og lettere anakronistiske kultur har sine rødder i opfindelsen af knæklåsen, den centraltændte patron og i manglen på jagtbart vildt efter den kongelige ordre om nedskydningen af hjortevildtet. Men fasanen har faktisk været her siden 1562. Det krævede mange teknologiske landvindinger at skabe den jagtform, som vi kender i dag. Hvis vi mister den, forvinder en del af vores kulturhistorie, der i dag lever videre på ejendomme i hele landet.

Jagtens præmisser ændrede sig efter bevæbningen af den danske bondestand i 1800-tallet og som følge af et nyt fokus på træproduktion. Det åbne land skulle beplantes, og vildt skulle bortskydes. Med statens velsignelse skød man på alt, hvad der rørte sig. Resultatet var udryddelsen af ulven, vildsvinet og størstedelen af hjortevildtet. Fredningstider var en kætersk tanke. Medmindre man var jæger. Det var nemlig jægerne, der gradvist fik indført jagttider, fredningstider og endelig jagttegn i 1922. Datidens jægere keredede sig (også) om naturen, vildtet og fremtiden. De kunne ikke acceptere, at vildtet var chanceløst, og at naturens værdier blev skamløst udnyttet og ødelagt. Derfor satte de begrænsninger for jagtens udøvelse.

De jagtformer og traditioner, som vi forbinder med den klassiske danske jagt, stammer faktisk i høj grad fra den tid. Fællesjagten med hagl, jagt for stående hunde og de andre klassiske jagtformer opstod i 1920'ernes landbrugsland. Men det er en natur, der stort set ikke findes længere. Vi finder den kun på småøer og i lommer af Danmark, som vi værner nidkært om.

Jagten er da også en anden i dag,

end dengang min egen far startede. Dengang var det en sjældenhed, at man skød en gås. Kronvildtet var kun en sagnomspunden gæst, man aldrig gjorde sig forhåbninger om at få adgang til. Råvildtet var ikke så talrigt, og enhver buk var en god buk. Men der var harer og agerhøns i massevis. Og fasanjagterne. De kørte snorlige med store parader og skoleklasser som klappere. Ja, det var tider. Men det er også "tider" i dag. For ikke alt har ændret sig til det værre. Falkonerne kan igen tage fugle på armen. Gæssene drysser ned fra himlen, og buejagten er igen lovlig – også på det store hjortevildt. Ingen middelalderbonde havde forestillet sig at få lov til, lovligt, at nedlægge en stor hjort på sin egen jord. Til gengæld indskrænkes jagten på havet betragteligt. Og hvem ved, hvor længe man fortsat må skyde høje fasaner over den røde efterårsskov.

Jagtens rammer ændrer sig, i takt med at naturen ændrer sig. Vores stigende bevidsthed om naturens forarmelse og på de muligheder, der ligger i at berige den, giver os et nyt syn på vores egen plads i naturens sammenhænge. Indførelse af gamle og nye arter i den danske natur (tilsigtet eller ej ...) åbner for nye muligheder for jagt-

ens udfoldelse. Hvem skulle have troet, at mårhundejagt med natkikkert ville blive en almindelig syssel i Vendsyssel? At man igen kunne møde en ulv i en dansk skov? Eller at Djurslands jægere igen ville valfarte på årlige jagtture til Sverige med tilhørende "kultiske" indvielsesriter, og hvad der ellers finder sted i en grisehytte. Men ændringer skaber også begrænsninger. Indskrænkningen af jagtens privilegium sker i en hastighed, som vi ikke har set i mange år. Med bevidstheden om den stigende forarmelse af biotoperne er naturen blevet en politisk kamplads for modstridende ideologier. Og her er jægere bestemt ikke i overtal.

Men hvis der er én ting, vi kan lære af vores 15.000 år gamle kulturhistorie, så er det, at jagten, som den så ud i går, altid er anderledes, end den ser ud i morgen. Derfor er det vigtigt, at vi ikke stander i stampe, men at vi gør, som vi altid har gjort, og indretter os efter, hvordan naturen ser ud i dag, og de muligheder, det giver. Det skylder vi både fortidens og fremtidens jægere – men jeg er ikke i tvivl om, at det kan lykkes. Det har jo altid været en del af vores natur.

dcp@alwayshunting.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Niels Kanstrup

Biolog Niels Kanstrup har arbejdet med vildt og vildtforvaltning hele sit liv og er selv jæger. Fra 1985 var han ansat af Landsjagtforeningen var og fra 1992 til 2007 vildtforvaltningschef i Danmarks Jægerforbund, hvorefter han startede Dansk Jagtakademi, som rådgiver myndigheder og andre om jagt og naturforvaltning. Desuden er han tilknyttet Aarhus Universitet som adjungeret seniorforsker.

A- og B-natur – giver det mening?

Tekst og foto: Niels Kanstrup

ØVRIGT: Vi har tradition for at forvalte naturen områdevis, forstået på den måde, at nogle steder er bedre beskyttet end andre. Skal vi lige tage et hurtigt kik tilbage?

Allerede i den tidlige middelalder etablerede kongen såkaldte vildtbaner, dvs. distrikter, hvor han havde eneret, og hvor bønderne måtte holde snitterne fra vildtet, uanset hvor hårdt sulten bed på familien, eller dyrene bed på afgrøderne. Vildtbanerne afløstes med tiden, og efterhånden som hjortevildtet blev fåtalligt, af dyrehaver, hvor kronen og adelen kunne udleve deres jagtlyst og skaffe frisk kød til sløskøkkenerne.

Blandt mere nutidige eksempler kan nævnes fredninger, som går tilbage til 1917. I samme epoke startede man oprettelsen af vildtreservater. Med stigende international fokus på naturbevarelse kom med Ramsarkonventionen i 1971 en række såkaldte Ramsar-områder til beskyttelse af vådområder af internationalt betydningsfulde forekomster af fugle, og i kraft af nye direktiver fra forgængeren til EU opret-

tedes i løbet af 1980'erne og 1990'erne både fuglebeskyttelses- og habitatområder. De forvaltes i dag samlet under den hat, der hedder Natura 2000.

Nationalparker – mest for turismens skyld

I 2001 anbefalede Wilhjelmudvalget udlægning af "nationale naturområder", hvilket førte til oprettelse af foreløbigt fem nationalparker, hvoraf den første kom i 2007. Netop nu behandles forslag om etablering af såkaldte nationalparker, hvilket er et produkt af, at nationalparkerne generelt har dårligt biodiversitetsoutput og er blevet kritiseret for mere at fremme turisme og erhvervsliv end den trængte natur.

Fælles for alle disse initiativer er, at de søger at forbedre forholdene indenfor et givet geografisk område – sammenlignet med forholdene udenfor. Fokus varierer fra type til type, men alle målsætter natur, hvad enten det er bestemte arter, levesteder, naturtyper, landskaber eller processer.

Det er svært at forestille sig en natur-

forvaltning uden en sådan områdemæssig tilgang. Men er det nødvendigvis den rigtige model, hvis det handler om at sikre så meget natur som muligt? Dét synes ikke alle. Én af kritikerne er kendt for de fleste af dette blads læser. Det er nemlig formand for Danmarks Jægerforbund Claus Lind Christensen, som ofte og vedholdende er gået i rette med tendensen til at splitte forvaltningen, så man får det, som Claus kalder A- og B-natur. Og hvis der virkelig er tale om, at man for at opnå en supertilstand ét sted lader resten i stikken, er jeg enig. Omvendt tror jeg heller ikke på, at vi løfter natur og biodiversitet ved at smøre et tyndt lag beskyttelse udover landets samlede areal – og det er nok heller ikke præcis det, Claus efterspørger.

Brug for en mere analytisk tilgang

Behovet for en områdedifferentieret forvaltning stammer dybest set fra den forandring, vi som mennesker igennem de sidste årtusinder har skabt. Her er ingen landskaber eller

De sidste tommer skal absolut med, og her går det intensivt dyrkede areal nærmest i ét med asfalten. Der er ingen rabat overhovedet.

Agerhønen er, som navnet siger, typisk tilknyttet det dyrkede areal. Men den er mange steder næsten forsvundet. Den trives ikke i dyrkningsørknerne.

økosystemer gået ram forbi, men nogle er mere medtaget end andre. Tænk på de store bebyggede arealer i byerne, på vejanlæggene og ikke mindst på de enorme arealer, der er underlagt intensive primærerhverv, hvor vi som regel er hurtige til at skyde på landbruget, men hvor skovbruget og ikke mindst fiskeriet også sætter et voldsomt aftryk, for fiskeriets vedkommende ofte i et negativt samspil med forurening og næringsstoftilførsel til vore fjorde og have.

Mange af disse områder har vi i realiteten opgivet rent naturmæssigt – vi har så at sige ofret dem til fordel for de behov for ressourcer og økonomisk vækst, som vi som samfund igennem tiden har gjort os til slaver af.

Det er her, vi har kandidaterne til B-natur. Med forarmelsen af disse områder følger opmærksomheden på at gøre noget ekstra for de steder, der er mindre påvirket, og hvor der ser til at være en chance for at redde stumperne. Det skal vi blive ved med, men selv her – i den potentielle A-natur – er der mange steder kritisk brug for en øget indsats. Det er brandmandens lov. Men det gør det ikke alene. Vi skal have resten med, og her tænker jeg primært på landbrugslandet. Det fylder meget og rummer derfor kvantitativt set store muligheder for forbedring og for at skabe sammenhæng. Vi mangler forbindelseslinjer i rumlig forstand.

Samtidig foregår næsten alting i det dyrkede land i årscyklus. Det passer dårligt sammen med naturens fordring om kontinuitet. Vi mangler sammenhæng, også i tidsmæssig forstand.

Naturløse ørkner

Når man som jeg er bosiddende på Syddjursland, har man i sin "home range" alle repræsentanter for områdevis naturforvaltning. Fra de ubeskyttede monotone og naturløse dyrkningsørkner (nogle vil kalde det F-natur eller ikke-natur), til landskaber præget af smålandbrug og småskove, hvor nogle elementer kan være beskyttede, til fredede naturarealer og vildtreservater, til en nationalpark og til internationalt beskyttede skov- og kystlandskaber.

Skal man så klage? Nej, men mit råd er, at hvis man gerne vil sikre vores samlede eftermæle af natur og biodiversitet, skal man give det hele et løft, herunder få meget mere fokus på landbrugslandet, der som bekendt udgør langt størsteparten.

Og hvordan gør man så det? Nogle hurtige bud:

Langs min lokale kommunevej er afstanden fra asfalten til det pløjede dyrkningsfelt så smalt, at sommerfuglene knap kan flyve forbi hinanden. I praksis betyder det ikke så meget, for der er ingen sommerfugle. Kun lidt græs, som kommunen flittigt klipper,

så det hele ser pænt ud.

Hvert år forsvinder vandhuller, læhegn og markskel. Markveje, kirkestier og andre gamle forbindelseslinjer igennem dyrkningsfladerne er væk. Alt dette forringer landbrugslandets potentiale for natur og biodiversitet, men det kunne ændres ved bedre kontrol med gældende regler og bedre beskyttelse af f.eks. levende hegn. Men endnu mere effektivt ville det være, at man i stedet for at tilskynde landmanden til at pløje helt ud til kanten lod hans tilskud være betinget af, at han giver plads til rabatter, vandhuller, markskel og læhegn.

Sådan er det ikke i dag. Arealtilskudene fordeles som udgangspunkt i forhold til det dyrkede areal, så hver ekstra kvadratmeter under plov tæller. Af samme grund dyrkes mange lavbundsarealer fortsat. For så giver de et tilskud, som i øvrigt er den eneste grund til, at de ikke for længst er opgivet og dermed overgået til en mere natur- og i øvrigt klimavenlig forvaltning.

Så også her har man styringsværktøjet. Det skal bare bruges. Nogle landmænd og jægere gør en indsats ofte tilskyndet af egne natur- eller jagtinteresser. Men det batter ikke nok. Det kan jeg se. Der skal en overordnet styring til, og man kan komme et godt stykke alene ved at ændre strategien for de store tilskud, der kanaliseres ud i landbrugserhvervet.
nielskanstrup@gmail.com

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Henrik Herold (f.1960).

Grundlægger og direktør for Randers Regnskov, som har opkøbt et stort regnskovsareal i Ecuador med særlig fokus på naturbeskyttelse og -bevaring. Er kæmpe naturelsker og ivrig jæger – både med hagl, riffel og bue.

En naturfjendsk nation

Elefanten er tæt på at være udryddet i Zimbabwe. Intensiv jagt og opsætning af hegn har tilsyneladende båret frugt og begrænset elefantbestanden.

Tekst: Henrik Herold

ØVRIGT: Det er lykkedes at begrænse bestanden af elefanter i Zimbabwe. Det skriver avisen Zimbabwe Agriculture.

På tre år er der nedlagt cirka 18.000 elefanter i Zimbabwe, og det anslås, at der blot er en håndfuld elefanter tilbage i landet.

– Stille og roligt – i takt med at vi har gjort os flere erfaringer – har vi fået bragt bestanden ned, så vi i dag mener, at der nu er ganske få – formentlig under fem – elefanter tilbage, siger chefen for Wildlife Zimbabwe, det statslige organ for naturen i landet.

Hadet af Zimbabwes landmænd

Elefanter er uønskede, fordi de store dyr ødelægger marker og dræber mange bønder. I sidste ende kan det gå udover den lukrative eksport af chili og majs til nabolandet Botswana.

Wildlife Zimbabwe fik i 2018 til opgave at skyde dyrene med henblik på at udrydde den stigende bestand af elefanter.

Ønsket om at komme dyret til livs førte til, at reglerne for jagt på elefanter blev lempet, så det skov- og savannelevende dyr kan jages hele året døgnet rundt.

I 2019 blev der opført et elefanthegn langs grænsen til Zambia. Hegnet skal forhindre elefanter, der er meget udbredt i Zambia, i at krydse grænsen.

– Vi har haft et utroligt godt samarbejde med landmænd, jægere og kvægfarme, der har åbnet deres døre for os, så vi i fællesskab har kunnet bortskyde elefanterne, siger wildlife-chefen.

Får ingen chancer

Selvom der blot menes at være få elefanter tilbage i Zimbabwe, bliver jagten på det uønskede dyr ikke helt indstillet.

Elefanter er intelligente og kraftfulde dyr, og dermed vil de kunne undvige elefantheget.

– Da vi startede i sin tid, var vi bagud i forhold til elefanterne, og havde der været for eksempel 25.000 elefanter, havde det sikkert været en nærmest umulig opgave at få bortskudt bestanden.

– Nu er de næsten væk, og derfor handler det om at være godt forberedt, hvis der kommer nye elefanter, så vi er foran dem nu, udtaler chefen for Wildlife Zimbabwe.

Moral er godt – dobbeltmoral er dobbelt så godt

Efter at have læst ovenstående artikel er man overrasket og frustreret. Forstår de da slet ikke deres egen natur, har de ingen respekt for de dyr, der naturligt forekommer, tænker de slet ikke på eftertiden?

Jo, dét gør de i Zimbabwe. De sameksisterer hver dag med

Elefanter er bogstaveligt talt svære at overse, og de statsansatte skytter har nedlagt dem overalt hvor de kunne komme til det – også når de drak ved vandhuller. Foto: Jens Ulrik Høgh.

En ting er at nedlægge en gammel, udlevet hanelefant under kontrolleret jagt – som i dette tilfælde – noget andet er systematisk at udrydde hele bestanden i et land. Foto: Divan Buschhagen.

store, vilde dyr. De forsøger at forene menneskelige behov med naturens for at få det bedste ud af begge.

Overskriften ”En naturfjendsk nation” er møntet på Danmark, hvor man primo 2021 i en artikel i LandbrugsAvisen stolt beretter, hvordan man ved fælles hjælp kan udrydde en naturligt forekommende art. Jeg har kopieret artiklen, sat den ind ovenfor og blot udskiftet ordet Danmark med Zimbabwe og vildsvin med elefant. Personnavne, stedsbetegnelser m.m. er ligeledes lagt i en afrikansk ramme.

I Vesten står fordømmelserne nærmest i kø, når afrikanske lande udnytter deres vilde dyr på en bæredygtig måde. Med noget, der ligner en ny variant af kolonialisme, presser vestlige lande Afrika med importforbud af trofæer og fordømmelse, når der er behov for at forvalte deres vilde dyrestande. Selv CITES* beskyldes for at anlægge en anti-afrikansk tilgang til forvaltning af kontinentets vilde dyr.

– En sæk biodiversitet, tak!

I Danmark udrydder vi med den ene hånd vildsvinet, og med den anden taler vi om biodiversitetskrise.

Lige nu raser debatten om naturnationalparker og om mere biodiversitet. Man kunne få en fornemmelse af, at mange tror, at ”biodiversitet” er noget, man køber i sække ved DLG og efterfølgende drysser ud.

Vi lever i et land, hvor alle skove har været lagt ned mindst én gang, og rigtigt mange dyr har været helt eller delvist udryddet. Der er dyr, vi kan lide, mange, der tolereres, og dyr, som vi slet ikke kan holde ud. Historisk bryder vi os ikke om dyr, der tager noget fra os.

Ræve tager vores høns, hvepse stikker, så man kan dø, og myg stikker, så det klør. Sæler tager vores fisk i havet, og oddere tager vores fisk i åer og søer, hvor også skarven, ålekragen, er et stort problem. Hugormen har et giftigt bid. Høgene tager vores fuglevildt, og ørnene noget, der er større. Ulven tager vores husdyr og hjortevildtet. Rotter og mus æder vores forråd og bærer på smitsomme sygdomme. Bæveren er blevet genudsat, og den fælder vores træer og oversvømmer vores jord. Ilder og mår går i blodrus i hønsehuse.

Miljøministre klinger hult

Jeg synes, det klinger hult, når den ene miljøminister efter den anden stiller sig op og taler om at slippe det vilde Danmark fri, og den nuværende miljøminister endda drister sig til at sige, at hun helst havde set, at ulven ikke var vendt tilbage.

Ulvene tolereres og omtales altid med alvorlige miner. Når nu et stort rovdyr er vendt tilbage, efter det blev fortrængt for 200 år siden, syntes jeg, vi skal juble. Den er vendt hjem og bliver stædigt ved med at forsøge at etablere sig. Men selv en ulovlig nedskydning straffes kun med det, der mest ligner et slag over hånden.

Vildsvinet har aldrig rigtig fået status som fast beboer i vores natur. En sandhed, som helst skal ties så meget ihjel, at vi tror, at de slet ikke hører til. Selv ikke i de hegnede naturnationalparker sættes vildsvinet eller andre vilde dyr øverst på ønskelisten.

Det er næsten, som om tryghedsnarkomanerne har indtaget nationen, så det ender med, at det, vi tør slippe løs, er får, heste og køer, som vi kender så godt og er trygge ved.

Vi taler meget om vild og mangfoldig natur, men lige nu ser det mest ud til, at vi kun kan lide den grønne farve – vildsvinet er væk, og ulven er i vejen. Hvad mon det næste dyr, der falder i unåde, bliver, så det skal udryddes, bortskydes og forsvinde for altid?

herold@regnskoven.dk

*CITES-konventionen

En konvention om international handel med udryddelsestruede vilde dyr og planter. Termen ”udryddelsestruede” fortolkes meget bredt. Et dyr/en plante kan således være meget talrigt i ét land, men meget fåtalligt i et andet. Hvis dyret/planten eller dele heraf handles, vil det være på CITES-listen.

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Rasmus Ejrnæs

Seniorforsker i biodiversitet ved Aarhus Universitet, men også tænker, forfatter, debattør og radiovært på naturprogrammet Vildspor på Radio4.

Rasmus speciale er beskyttelsen og forvaltningen af Danmarks landbaserede natur.

Bondejæger eller naturjæger?

Tekst og foto: Rasmus Ejrnæs

ØVRIGT: Danske jægere synes at nære overdrevne forestillinger om deres positive betydning for naturen. Hvis man som jæger gerne vil gøre noget godt for naturen, må man lige starte med at være nøgtern og ærlig om, hvad man har forstand på, og hvad man egentlig udretter. Hvis det, man i virkeligheden gør, er at optimere det jagtbare vildt, så stå ved det. Det er helt reelt og kan sagtens bygge på en stor faglig indsigt i, hvordan man optimerer levevilkårene for harer, agerhøns og hjortevildt.

Det betyder dog også, at indsatsen næppe kommer Danmarks øvrige biodiversitet til gode, fordi det jagtbare vildt i store træk består af generalister, som egentlig bare skal have noget at æde og noget skjul fra fjender: saftigt grønt græs, lidt kløver, lidt buske og nåletræer, lidt skjul. Man må være ærlig at stå ved det, hvis man intet substantielt aner om vilde danske planter, mosser, laver, biller, sommerfugle, engfugle, svirreflugter, svampe, spætter, flagermus m.fl.

Jeg vil på ingen måde udelukke, at der findes jægere, som kender til og værner om gamle træer og dødt ved, naturlige forsumpede mosestrækninger med udsivende grundvand, helårsgræssende kvæg og heste og naturlige bakkestrøg med næringsfattigt overdrev og hede. Men det er bare ikke

den oplevelse, jeg får, når jeg kommer rundt i det danske landskab for at kortlægge naturværdier. Her er det helt typiske billede, at naturen er under kraftig tilgroning, og arealforvaltningen kan bedst betegnes som entreprenant. Der er gravet vandhuller, skovbryn og hegn bliver hugget til flis, der er ryddet op i skovene, der er plantet eksotiske vækster i remiserne og råstofgravene. Jeg møder foderbunker af roer og gulerødder, blå fodertønder og kornfodring af ænder ved vandhuller, udsatte fasaner, udsæede vildtstriber i markkanter, brandbælter og skovbryn og skydetårne strategisk placeret i nærheden af fodermarker og foderpladser.

Hvis man dyrker foderet til dyrene ude i skovene og på markerne, og hvis man fodrer dyrene ude i plantager og hegn, og hvis man endda opdrætter og udsætter de fugle, man skyder på jagten, har man så ikke bare omdannet naturen til et hobbylandbrug? I landbruget dyrker vi jo netop afgrøder, opdrætter husdyr, fodrer dyrene og slakter dyrene. Jeg forstår godt at der kan være mere sport i at ramme en fugl, som flyver op, end der er ved at køre en fedekalv på slagteri, men hvis begge dyr er opdrættet, er der ikke meget vild natur over nogen af delene. Prøv selv at google med søgeord som vildtpleje og terrænpleje. Jeg er fristet til at

I en næringsfattig nåleskov på Djursland er der dækket op med gulerødder, kornbuffet og sliksten.

Ørnebregner i et egekrat, som er gennemrodet af vildsvin i Klelund Dyrehave, hvor man har kombineret jagt med hensynet til vild natur og biodiversitet.

foreslå at kalde denne form for jagtudøvelse for at være bondejæger. For en bondejæger er vildtet noget, man dyrker og høster.

Heldigvis ved jeg, at der også er jægere derude, som sætter en ære i at beskytte eksisterende natur og udvikle naturen, så den bliver endnu rigere. Jægere som generøst afsætter helhjertet plads til udfoldelse af den vilde natur, også selvom det måske ikke lige øger tætheden af det jagtbare vildt eller størrelsen på trofæerne. Måske kunne man kalde dem for naturjægere? Jeg håber, at tidens fokus på at passe bedre på naturen vil føre til en bølge af konverteringer fra bondejægere til naturjægere.

For at støtte denne konverteringsbølge vil jeg pege på fire områder, hvor man kan gøre en virkelig stor forskel, hvis man har råderet over et stykke jord: Det handler om gamle træer, blomster, vand og græsning.

- 1) De gamle træer skal blive stående. Et træ bliver mere og mere værd for biodiversiteten, jo ældre det bliver, og især tager værdien virkelig fart, når dødsprocessen starter. Når træet får sårskader og udvikler hulheder. Da er det blevet til et veterantræ, og sådan et kan godt leve i årtier eller mere, hvis blot det ikke bliver skygget bort af yngre træer.
- 2) Om foråret og sommeren er naturlige økosystemer fulde af blomster. Men i Danmark er kulturlandskabet domineret af græs. Det skyldes, at vi har sået græs alle vegne, men det skyldes også, at forstyrrelsesregimerne favoriserer græs. Dertil kommer, at alle de blomstrende buske mangler i de dyrkede skove – de trives ikke i den forstlige skygge. Der mangler altså lys og plads til blomster.
- 3) Luk afvandingsgrøfterne, for naturlige vådområder giver variation og kan være med til at give mere lys i skovene. Sumpskove er rigere på blomstrende buske og urter end

veldrænede skove, og omkring skovens vådområder opstår indre skovbryn til glæde for de varmeelskende insekter.

- 4) Den helt store gevinst gemmer sig i naturlig tæthed af store planteædere, som er ude hele året, og som ikke fodres. Dette er ikke muligt at opnå i kulturlandskabet, fordi så høj en dyretæthed vil medføre uacceptable skader på dyrkede afgrøder og unge plantninger. Men under hegn kan man opnå naturlige tætheder. Det er essentielt, at der ikke er flere dyr, end at de kan overleve vinteren igennem på naturlig føde. Overgræsning er lige så slemt som tilgroning. Naturlig græsning medfører, at planterne får lov at komme til blomstring om sommeren. Til gengæld kan græsset ikke lide at blive gnavet ned og trampet på i vinterhalvåret, og lige så stille vil balancen skifte fra langt græs til et mylder af blomster og insekter. Men det kræver, at man er villig til at gå på jagt i et økosystem med kvæg og heste.

Hvis man har et meget stort naturområde, kan man jo også gå all-in på vild natur og udsætte elg, bison, vildsvin, kronstyr, dådyr, hest og okse i samme hegnede reservat. Så kommer der gang i orkestret. Det er vigtigt, at de græssende dyr også kommer ind i skovene, så de kan vedligeholde lysningerne, gnave noget af opvæksten ned, så de gamle træer ikke bliver skygget bort, og give lys til blomster, insekter og de mosser og laver, som lever på de gamle træers furede bark.

Endemålet for naturjægeren er at gøre sig selv overflødig. Slut med planer og projekter i naturen. Så er der ikke noget, som skal rettes, korrigeres, kultiveres eller kontrolleres. I stedet kan man komme som vidne til, at naturen folder sig ud og som jæger være økosystemets toprovdyr.

rasmus@bios.au.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Jens Ulrik Høgh (f. 1971)

Ivrig jæger, naturentusiast, selverklæret ballademager, freelance-skribent og jagt-debattør.

Kommunikationsansvarlig for Nordisk Safari Klub med opgaven at formidle bæredygtig jagt til ikke-jægere i hele verden.

Den lille mands jagt ...

Tekst: Jens Ulrik Høgh

ØVRIGT: At dømme ud fra de senere års jagtdebat går små mænd i Danmark langt mere på jagt end gennemsnittet. Igen og igen kommer ”den lille mands jagt” op i debatten, uden at det egentlig er særlig klart defineret, hvad der menes med begrebet. Hårdt sagt så sidder jeg tilbage med en fornemmelse af, at den efterhånden tyndslidte frase kastes i grams, hver gang nogen ikke rigtig kan komme med en saglig begrundelse for, at resten af samfundet bør acceptere et hårdere jagttryk fra ”de små mænds” side, end deres revirer har bæreevne til. Bum!

Forstå mig ret. Jeg kan sagtens forholde mig til, at nogle mennesker tjener færre penge end gennemsnittet, og at det giver nogle udfordringer i tilværelsen. Det er en situation, jeg selv har

befundet mig i hele mit voksne liv. Jeg er rent ud sagt usselt dårlig til at tjene penge. Derfor kører jeg i en gammel Mazda2, klipper mit hår selv og bor i et hus med omfattende moderniseringsbehov. Sådan er der med garanti mange af os, der har det, og det er en virkelighed, vi dagligt forholder os til, uden at det giver anledning til de helt store eksistentielle kriser.

Jeg kan personligt sagtens leve med, at jeg formentlig aldrig bliver den lykkelige ejer af en Ferrari Testarossa, en swimmingpool eller et 50” fladskærms-TV – og skulle jeg mod forventning nogensinde få råd til en sådan luksus, efter at gælden er betalt, og huset renoveret, fyrer jeg helt ærligt hellere pengene af på jagtoplevelser! Jeg kan også leve med, at min jagt på

knap 25 hektar her i Sverige ”kun” tildeles mulighed for at nedlægge en enkelt elgkalv om året, mens nabojagten på 650 hektar vistnok har en eller to voksne og et antal kalve på licensen.

Dræber alt spiseligt

Jeg er i skrivende stund netop kommet hjem fra en rundrejse til diverse årsmøder og naturområder i Afrika. På et stort jagtområde langt ude i bushen i Zimbabwe oplevede jeg, hvordan de lokale bønder stiller op til hårdt manuelt fysisk arbejde – f.eks. med at reparere bortvaskede grusveje med skovle og hakker – for ufattelige 10 Zimbabwe-dollar om dagen. Det er i runde tal 70 øre. I dagløn. Selv i Zimbabwe rækker det ikke til en kold cola.

Alt efter hvordan vildtet fanges, kan døden i en simpel ståltråds-snare indtræde efter minutter eller dage i den stegende sol. Alt vildt i Afrika ville hurtigt blive udryddet, hvis ikke krybskytteriet konstant bekæmpes. Foto: Pete Fick.

Det er nærmest kun antikke våben, som de afrikanske krybskytter råder over, lige fra snarer over hanegeværer og andet. Foto: Claus Olesen.

De selvsamme bønder udgør et reelt problem for naturen i området, når de med snarer, hunde og spyd bedriver illegal jagt – krybskytteri – på alt, hvad de kan fange. I den situation kan jeg faktisk godt få øje på ”den lille mands jagt”. Mange af dem er krybskytter, fordi de ikke har råd til at købe en smule kød til deres familier. Alligevel er det tvungende nødvendigt at bekæmpe den illegale jagt, hvis ikke området skal ryddes for liv på nogle få år.

I Danmark har vi også engang haft jægere og fangstmænd, som var drevet af nødvendighed. Husmænd, der fik kød på bordet til jul, hvis de var så heldige at nedlægge en hare eller et par agerhøns. Fiskere, der satte garn for edderfugle, krybskytter, hvis eneste indtægt kom fra det råvildt, som de kunne krybbe i godsernes skove. Sidstnævnte aktiviteter blev belønnet med tørre tæsk i rå mængder. Også i den historiske danske sammenhæng ser jeg en berettigelse for begrebet ”den lille mands jagt”.

Vi jager for oplevelsernes skyld

Men i Danmark er alt dette fortid. I vore dage går vi alle sammen først og fremmest på jagt for oplevelsernes skyld. Danmark er et af verdens rigeste lande, uanset hvordan man vælger at måle velfærd. Lige meget hvor få penge vi hver især tjener, så er total-

omkostningerne ved det kød, vi hjembringer fra jagt, betydeligt højere, end hvis vi havde købt ind i Bilka. Jeg har f.eks. lige købt flæskesteg for 30 kr. pr. kilo. Ingen af os er med andre ord tvunget til at gå på jagt. Det er en ren luksus. Et privilegie, som de fleste af os sætter stor pris på.

Når jeg efter bedste evne forsøger at forsvare jagten – gennem at forklare jagten – overfor alle ikkejægerne, så er mit stærkeste argument, at jagten er et vigtigt og effektivt redskab i bæredygtig naturforvaltning. For mig er det derfor en ren selvfølge, at jagten på et område afspejler områdets vildtbestand og bæreevne. Det ligger i begrebet ”bæredygtig”, at det er naturen, der stiller betingelserne for jagt og afskydning, og ikke jægerens titler, formueforhold, den forudgående historie, fordelingspolitik eller andre for vildtet fuldstændig irrelevante ting. Naturen er helt enkelt ikke underlagt menneskeligt ævl og kævl. Den biologiske virkelighed er ret ubøjeelig.

Fordelingspolitik frem for vildtets tarv

Jeg bliver derfor en lille smule trist på mode, når jeg ser andre jægere fremføre ”den-lille-mand-argumentation” for, at nogle jægere skulle kunne tillade sig at se bort fra de biologiske forudsætninger for jagten, fordi de

f.eks. vægter traditioner eller fordelingspolitik højere end vildtets tarv. At acceptere den form for argumentation er for mig det samme som at acceptere, at alle fattige mennesker i den tredje verden har en moralsk ret til at jage med snarer, fælder og spyd, fordi de er fattige (og de ER vitterligt fattige). Vi ved, at illegal, ureguleret jagt fører til total lokal udryddelse af alle større arter og en generel forarmning af naturen, og derfor er der faktisk lovgivning på plads til at hindre nogle af de absolut fattigste mennesker i verden i at drive en jagt, som ikke er bæredygtig.

Når alt det er sagt, så glæder jeg mig virkelig over, at jagten i Danmark er udtalt demokratisk. Ingen har særlige privilegier. Vi har fri jagt på fiskeriterritoriet, og der kan – i modsætning til de fleste andre europæiske lande – drives jagt på endog meget små arealer. Jægere er ikke ansvarlige for udbetaling af vildtskadeerstatninger til land- og skovbrug, og vi skal ikke betale samfundet for det vildt, vi nedlægger. Vi er faktisk en lille smule forkælede. At trække det-er-synd-for-den-lille-mand-kortet, når der diskuteres jagttrettigheder Danmark, vidner derfor i mine øjne om jægere, der sætter sig selv over naturen og bæredygtigheden i jagten. Det tror jeg ikke rigtig på, at der er en fremtid i. juh@arsenalet.com

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Peder Størup

Landmandssøn, lodsejer og manden bag *Naturbeskyttelse.dk*. Uddannet reklamefotograf. Formidler bl.a. om, hvordan naturen udvikler sig på slægtsgården ved Silkeborg i samspil med hestene. Producerer plakater med Danmarks vilde arter mv.

Naturskat til naturgenopretning?

Vi er som samfund nødt til at investere i en fremtid for arterne, ligesom vi gør det i vores egen fremtid. En naturskat, som vi alle skal bidrage til, kan redde naturen.

Tekst og foto: Peder Størup

ØVRIGT: Hvis tabet af natur skal stoppes, skal naturpolitik sidestilles med andre tunge politikområder som sundhed, uddannelse mv. Ellers vil tabet af natur fortsætte med uformindsket styrke.

Da der stort set ikke er en matrikel i Danmark uden jægere som ejere eller lejere, kan jægerne få en afgørende rolle i kampen for at stoppe tabet af arter. Spørgsmålet er, om jægerne vil være medspillere eller modspillere?

Jeg har været i Sverige for at finde den i Danmark (sandsynligvis) uddøde kløverhumle, der skal med på plakaten med vilde danske bier som en lille reminder om, hvordan det kan gå, hvis vi ikke passer bedre på vores natur. Tilfældigvis mødte jeg et dansk par med en større ejendom og en masse rødkløvermarker, primært med tanke på jagt. Vi snakkede lidt om natur. De med udgangspunkt i det jagtbare, og jeg med udgangspunkt i bierne. Vi blev hurtigt enige om, at det ikke står for godt til i Danmark. Jeg gav et par tip til deres svenske ejendom: at gamle træer og dødt ved er godt til biller, fugle mv., at gammel næringsfattig natur med større planteædere selvfølgelig er det optimale, men også hvis man skal have taget høslæt, at gøre det forskudt, så man ikke trækker fødegrundlaget væk under insekterne fra den ene dag til den anden. Responsen var: Det giver da god mening – man skal jo vide det – det vil vi da gøre.

Tænk, hvis alle bidrog med den lille ting? Jeg er helt sikker på, at de er taget lige hjem og har søgt på kløverhumle og nu tænker over, hvad de kan gøre for den og andre af vores pressede insekter på deres ejendom. Men ændret slåning gør det som nævnt ikke alene. Hvis man som jæger for alvor vil gøre en forskel, er man nødt til at dele sine jagtmarker med nøglearter som f.eks. hest, kvæg og bison – art-

er, der spiller en stor rolle for de vilde arters trivsel. Nøglearternes påvirkning har en helt afgørende rolle i vores økosystemer, da de sikrer lys, møg og slid til gavn for alt fra svampe og orkideer til sommerfugle og bier. Det får naturens hjul til at rulle. Et varieret naturligt landskab sikrer et rigt insekt- og fugleliv og et landskab med skjul og varieret fødeudbud, om man er hare, hjort eller humlebi. Derfor er jægerne meget vigtige som aktive medspillere i kampen for at genoprette de tabte naturområder.

Biodiversitetskrisen og politikerne

Uanset jægerens rolle hviler udfaldet af biodiversitetskrisen på skuldrene af vores politikere. For arterne er det stabiliteten og den politiske prioritering, der vil gøre forskellen, som det også gælder for alle andre politikområder. Mange af jer kender sikkert historien: FN-målet var, at tabet af biodiversitet skulle være stoppet i 2010. Året kom, og tilstanden var forværret – målstregen blev rykket til 2020, samme historie. Nu summer der så over, hvor næste målstreg skal placeres. Mon ikke det bliver 2030. Men som vi ved af bitter erfaring, er politisk målsætning intet værd uden handling!

Desværre er der ikke meget i handling eller konkrete planer, der tilnærmelsesvis indikerer, at vi ikke endnu en gang vil stå med en forringet artsrigdom om otte år. Konsekvensen af den manglende handling er, at arter uddør lokalt, nationalt og globalt, med en hastighed, der af forskerne vurderes til at være 100-1.000 gange hurtigere end normalt tilstanden. Vi er populært sagt på vej ind i den sjette masseuddøen, hvor de fem forrige var drevet af globale naturkatastrofer. Det kan vi simpelthen ikke lade fortsætte.

Alt hvad der kan ses på billede, var en pløjemark for 13 år siden – giver man plads til både natur og større plantædere, så vender naturen tilbage. Læs kronikken i april.

Alt peger på, at et stor flertal i befolkningen er klar til at investere i at stoppe artstabet. Hvis vi i et rigt land som Danmark ikke kan, hvem kan så? Ingen kan med en god følelse i maven forsvare, at vores art er i gang med at ødelægge en stor del af livet på jorden. Politikerne har befolkningens opbakning til en ambitiøs naturindsats. Og nej, noget urørt statslig skov og nogle naturnationalparker kommer ikke til at gøre det alene. Tiltagene kan forhåbentlig inspirere, men der skal langt mere til, for de resterende 98 % af vores areal har fortsat den mangelfulde beskyttelse og forvaltning, der har ført til arts- og naturtabet.

Nu er banens dystre rammer ridset op. Herefter kommer mit bud på, hvordan politikerne kan stoppe tabet af natur frem mod 2030, med et lille håb om, at nogle af vores politikere læser med, og at andre kan lade sig inspirere af forslagene til handling.

Red naturen med en naturskat

Vi bør implementere i lovgivningen, at mindst 30 % af Danmarks areal skal være beskyttet natur, fordelt med 10 % strengt beskyttet og 20 % med en lidt løsere beskyttelse. Det er i øvrigt indholdet af udkastet til FN's biodiversitetsstrategi, som verdens lande her i november skal mødes om i Kina. Går Danmark forrest, vil det sende et stærkt internationalt signal om, at Danmark ikke bare er en grøn nation, når det drejer sig om klimapolitik, men også mht. naturpolitik. Som et lille, rigt land har vi en enestående mulighed for at implementere en na-

turpolitik, som kan blive til inspiration for alle verdens nationer. Det, vi gør i Danmark, vil kunne få betydning for hele verdens natur.

Men 30 % beskyttet natur forudsætter finansiering, da det vil kræve, at skov- og landbrugsdrift ophører, i en grad der ligger udover normal erstatningsfri regulering. Pengene kan komme fra finansloven. Men erfaringsmæssigt er den en kampplads, hvor naturen har svært ved at hamle op med andre aktuelle politiske temaer, om det er indvandring, sundhed eller andet. Naturen bliver altid skubbet til side af problemer der drejer sig om os og vores behov. Sikring af naturen kræver en stabil finansiering på tværs af partifarve og politiske uenigheder.

Jeg foreslår en national naturskat, som vi f.eks. kender det fra kirkeskatten. Den ville være meget let at implementere. På den måde ville alle løfte opgaven kollektivt. Kirkeskattens gennemsnit på 0,87 % giver ca. 6,6 mia. kr. om året (2017-tal). Et naturgenopretningsbidrag på det halve svarende til ca. 0,44 % ville skaffe naturen godt 26 mia. kr. frem til 2030. Afhængig af om der skal ejerskifte til, erstatning for ændret drift eller jordbytte, vil et bud på 100.000 kr. som den gennemsnitlige pris for beskyttelse af en hektar nok ikke være helt ved siden af. Det giver mulighed for at sikre ekstra beskyttelse af et areal på minimum 250.000 hektar (Fyn er på ca. 310.000 hektar). En sådan forøgelse kan blive en gamechanger for Danmarks biodiversitet.

Udover finansieringen skal der også en række strukturelle ændringer til, som kan motivere lodsejere til at beskytte og genoprette natur generelt.

Fem forslag til mere natur

1. Fritagelse af beskyttet natur for beskatning (grundskyld) og nogle skattefordele, hvis en ejendom f.eks. har mere end 80 % af sit areal som beskyttet natur. Lodsejere, der tager ansvar, skal motiveres og belønnes.
2. Gør det attraktivt at stoppe skov- og landbrugsdrift op til eksisterende levesteder for truede arter. Det er altafgørende, at der bygges videre på eksisterende natur. Fordelene er, at negativ drift tæt på arternes nuværende levesteder ophører, og at arterne får nye levesteder tæt på de allerede eksisterende.
3. Nedsættelse af et nationalt naturgenopretningsteam med regionale enheder, der har som opgave at finde områder med potentiale og gå i dialog med lodsejere, kommuner mv. om, hvordan områderne kan genoprettes og forvaltes så optimalt som muligt. Størstedelen af midlerne fra genopretningsbidraget vil skulle bruges på de helt konkrete arealtiltag.
4. Gennemgang af landbrugsstøtteordningerne, så de ikke modarbejder natur. I dag er det økonomisk attraktivt at fjerne levende hegn, småbiotoper og ubeskyttede skove for så at kunne få støtte til landbrugsdrift. Placer kontrol af støtteordninger, så de ikke modarbejder natur, som eksempelvis en rig blomstring om sommeren til gavn for insekterne.
5. En årlig rapport skal redegøre for naturens tilstand: Hvilke fremskridt er gjort, og hvilken betydning vil tiltagene få for naturen og arterne i den. Det er afgørende, at der skabes ejerskab til genopretningsbidraget og til kampen for at redde vores biodiversitet. Naturgenopretningsbidraget og dets størrelse skal tydeligt fremgå af skattebilletten.

Naturen er fundamentet for os mennesker, og naturen vil også være her, den dag vi forsvinder. Spørgsmålet er bare, hvilken tilstand vi efterlader den i. Reelt kan man vel spørge, om det ikke var rimeligt, at det halve af klodens areal blev givet tilbage til naturen.
peder@storup.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

David Carsten Pedersen

Dedikeret jæger, foredragsholder og naturformidler i TV, radio og på skrift. Medvært på podcasten "Jagtradio", jagttegnslærer i Always Hunting og medejer af bøsse-magervirksomheden Våbenfabrikken.

Den naturlige samtale

Tekst og foto: David Carsten Pedersen

ØVRIGT: "Du skal fucking dø. En dag rammer karma dig. Det burde være dig, der blev jaget. Fuck dig, din morder. Jeg håber, du og din familie dør". For nogle ville den slags beskeder i deres indbakke, på deres mobiltelefon eller i kommentarerne på deres Facebookside være skræmmende. For mig er det bare tirsdag. Den slags kommentarer har nemlig været en naturlig del af mit liv de sidste 10 år. Faktisk så naturlig, at jeg begynder at være immun overfor dem.

Da jeg startede min karriere som jæger i offentlige medier, var det ret almindeligt, at den slags skrald fyldte en stor del af kommentarsporet, hver gang der blev lagt noget op på sociale medier om jagt og jægere. Det blev helt standard, at jeg tog en snak med diverse SoMe-ansvarlige, hver gang jeg lavede et nyt program, og advarede dem om, at de nok skulle forberede sig på, at det kom til at blive lidt vildt. De rystede altid på hovedet. "Facebook er en losseplads, hvor folk skriger og råber. Vi har oplevet det hele. Don't worry"... og så gik der gerne lige en måned eller to, hvorefter de samme SoMe-ansvarlige spurgte, om de skulle politianmelde nogle af dem, der igen og igen kaldte mig de mest sindssyge ting og ønskede mig og min families grusomme død. Og her taler vi ikke om krænkelsesparate orkideer, der aldrig havde arbejdet med Facebook før. Nej – det var garvede moderatører, der sad bag tasterne på bl.a. 24syvs redaktion, hvor bølgerne og truslerne gik meget højt. De var vant til lidt af hvert. Og de var rystede. For de havde aldrig oplevet, HVOR meget vi jægere blev udsat for. Bare fordi vi gik på jagt. Jeg fortalte dem, at de kunne politianmelde dem, de ville, hvis de fik en bedre dag af det. Men de skulle gøre det for deres egen skyld. Personligt var jeg ligeglad. Og det er jeg faktisk stadigvæk. Jeg har nemlig oplevet alt fra stalkere, der målrettet har forsøgt at ødelægge min karriere, til tilfældige mennesker, der bare har set sig sure på alle os med jagttegn. Jeg kan konstatere,

at hverken trusler eller smædekampagner har haft en negativ effekt på hverken mit liv, min karriere eller min jagtglæde. Til gengæld har det fået mig til at tænke over, hvad "hate speech" på nettet gør ved os alle sammen – ikke bare dem, der modtager, men også dem, der afsender den.

Den naturlige modstand

Heldigvis er tonen overfor jægere på nettet blevet bedre. Dette er dog ikke sket af sig selv. I talte med at vi er blevet bedre til at formidle, hvem vi er, er det blevet mindre accepteret at være jagtmodstander, og vi har efterhånden organiseret os så godt på nettet, at vi kan støtte andre jægere, der bliver udsat for koordinerede "name & shame"-angreb fra antijagtgrupper. Vi er kort og godt blevet bedre til at slå igen, fordi vi passer på vores egne og viser, at vi ikke lader os slå ud af en tosse bag et tastatur. Og hvis der er noget, som internetmobbere ikke synes om, så er det, når man slår igen. Dette gælder også, når organisationer eller politikere forsøger at sværte jagtens ry og rygte til. Der er simpelthen et begreb indenfor naturpolitik, der hedder "jægerne trollehær", og det dækker over, at enhver, der uretmæssigt forsøger at stille jagten i et dårligt lys i medierne eller i politik, bliver mødt af en mur af kommentarer, mails og henvendelser fra jægere, der ikke giver op uden kamp. Uanset om

– Man kan ikke svine andre folk til enighed.

– Desværre er det ofte den ældre generation af mænd, der står for et sprogbrug, som ville resultere i en gedigen røvfuld på et værtshus – eller en fyreseddel, hvis det blev brugt på arbejdspladsen. Den slags bør vi simpelthen ikke acceptere, hverken når der sker i egne fora, eller når det går ud over andre.

man er lokalpolitiker, EU-kommissær eller miljøminister, så oplever man en seriøs, massiv og effektiv modstand mod ethvert angreb på vores fælles kultur – også selvom den til tider bliver ret larmende. For antijægerne er ikke de eneste, der nogle gange går over stregen.

Den naturlige selektion

Desværre må vi nemlig erkende, at vi ikke altid er lige gode til at holde tonen. Vi har i mange år haft en ekstremt aggressiv intern omgangsform på sociale medier. Og selvom der efterhånden er kommet lidt mere styr på det i diverse fora, så skal der ikke ryge mange finker af fadet, før svinehunden sprænger sine lænker, og truslerne om det ene og det andet står i kø. Dette er og bliver en skændsel for den danske jægerstand. Og desværre er det ofte den ældre generation af mænd, der står for et sprogbrug, som ville resultere i en gedigen røvfuld på et værtshus – eller en fyreseddel, hvis det blev brugt på arbejdspladsen. Den slags bør vi simpelthen ikke acceptere, hverken når der sker i egne fora, eller når det går ud over andre.

Den naturlige frustration

For vores meget grove tone begrænser sig desværre ikke til egne rækker. Forleden læste jeg på en Facebookside for biodiversitetsinteresserede, at flere og flere forskere og debatører oplever at få deres indlæg og indbakker fyldt med særdeles aggressive mails og kommentarer. Disse varierer fra seriøs og gennearbejdet kritik til beskyldninger om mere eller mindre tossede ting.

Og ja – jeg ved godt, at det er naturligt at blive frustreret over tonen i naturpolitikken lige nu. Det gør jeg i den grad også, når jeg gang på gang bliver mødt med løgn, bagvaskelse og trusler – ikke bare overfor min person, men overfor den kultur, jeg er en del af, og som jeg sætter så meget pris på. Men det nytter simpelthen ikke noget, at vi prøver at bekæmpe en useriøs kritik med at fornødne os selv til samme niveau. Og det har fået mig til at tænke på, at vi skal huske at kigge indad. For er vi efterhånden ved at trække os selv ned i den grøft af “hate speech” og trusler, som har fulgt mig hele min karriere? Er vi ikke bedre end de antijægere, der trykker på “auto had”-knappen, hver gang de ser

et billede af en jæger, og der som det mest naturlige sviner et fremmed menneske til på de grovest tænkelige måder, bare fordi de mener noget andet, end de selv gør?

Den naturlige refleksion

Nej. Det er ikke en del af vores natur. Vi kan være frustrerede, kede af det og føle os misforståede, hver gang store statsstøttede organisationer tromler hen over hovedet på os. Vi kan være uforstående, kritiske og vrede, når man vil holde os ude af den natur, som vi har været en del af siden istiden. Og vi kan være opgivende, når vi ikke får lov til at være en del af løsningen på problemer som biodiversitetskrisen, fordi regeringen har valgt at slå pjalterne sammen med kræfter, der fornægter, at homo sapiens er en del af naturens processer. Men had – og den slags opførsel, der udspringer af det – det er ikke dem, vi er. Vi er ikke skurkene eller psykopaterne fra filmene eller de hæslige jægere fra børnesangene. Vi er ikke dem, som antijægerne tror, vi er. Vi de gode. Vi er dem, der passer på naturen, og som forstår, at vi ikke er de eneste, der sætter pris på den – og at nogle af dem, der OGSÅ færdes i naturen, ikke nødvendigvis sætter pris på den, ligesom vi gør. Vi er dem, der har plads til de andre. Også selvom de ikke vil give plads til os. For selvom det er naturligt for nogen at dele verden op i “os og dem”, så har det aldrig nogensinde været en måde at få “de andre” til at acceptere ens synspunkter på. Man kan ikke svine andre folk til enighed. Det ved vi, fordi vi i årevis har stået model til nedværdigende retorik fra både organisationer i Friluftsrådet, journalister og forskere. Men det har ikke flyttet på vores selvforståelse. Tværtimod. Det har kun gjort os stærkere og skabt et bedre sammenhold blandt næsten alle jægere, der har deres gang på nettet. Og det sammenhold skal vi holde fast i. For det er et fællesskab, der ikke er bygget på had, men på gensidig respekt. Så hvis vi skal blive ved med at være stolte af at være jægere, håber jeg, at vi sammen kan sætte en stopper for skraldespandsretorikken. For hvis vi ikke kan opføre os ordentligt overfor dem, der ikke mener det samme som os – hvordan kan vi så kræve, at de andre gør det? Så tal ordentligt. Men bliv ved med at insistere på at blive hørt.

dcp@always hunting.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Niels Kanstrup

Biolog Niels Kanstrup har arbejdet med vildt og vildtforvaltning hele sit liv og er selv jæger. Fra 1985 var han ansat af Landsjagtforeningen var og fra 1992 til 2007 vildtforvaltningschef i Danmarks Jægerforbund, hvorefter han startede Dansk Jagtakademi, som rådgiver myndigheder og andre om jagt og naturforvaltning. Desuden er han tilknyttet Aarhus Universitet som adjungeret seniorforsker.

Rigdom er kun til besvær

ØVRIGT: Vi har på mit hjemlands tungemål følgende udtryk: ”De ka’ sajt’, dæ hå’ et!”. For de ikke thybomål-kyndige svarer denne oneliner direkte oversat til ”De kan sagtens, [de] der ingenting har!”, og betydningen er, at rigdom kun giver problemer – det er nemmere ingenting at have.

Det kan der ligge en stor sandhed i. Kan det overføres til naturforvaltning? Ja. Prøv at tænke tilbage til de sorgløse tider, før f.eks. ulven genindvandrede til Danmark. Det var nemt og problemfrit. Eller forstil jer de gode gamle dage i min drengetid, hvor kronvildt var noget eksotisk, man kun kunne forestille sig udbredt i fjerne områder i Vestjylland og på Djursland fortrinsvis på store distrikter og helt uden forvaltningsbehov. Det var alt sammen ligetil. Men nu har disse bøvlende såkaldte konfliktarter så indfundet sig i landet igen. Nu er freden forbi. Nu skal vi til at forvalte. Og det dur vi ikke til! Jeg vil lade ulven ligge og tage udgangspunkt i krondyr, som jeg igennem tiden har forsøgt at bidrage til udforskningen og forvaltningen af.

Først til gavn, så til bøvl

Krondyr har eksisteret i et ubrudt tidsrum i det landområde, vi i dag kalder Danmark, i 8.000-10.000 år og dermed en del længere end mennesket. Med vores indvandring blev krondyr et vigtigt jagtobjekt og byttedyr, men med vores udvikling af jordbruget blev de et problem – en trussel, som skulle fjernes, hvilket omtrent lykkedes, idet bestanden i 1800-tallet var nede på nogle få hundrede dyr. Da kunne vi sagtens! Det var nemt! Men af forskellige årsager formåede krondyrene at genetablere sig først i Jylland og siden på Sjælland, så bestanden nu tæller måske 30.000 dyr. Det er godt nok synd for os. Det er bøvlet!

Bestandsudviklingen tog især fart i 1990'erne, og i begyndelsen af indeværende årtusinde stod det klart, at der måtte sættes i med en mere seriøs forvaltning. Indtil da havde man

alene gjort brug af jagttider som forvaltningsværktøj, hvilket historien har vist er komplet utilstrækkeligt. Forstandige mennesker fremlagde derfor et forslag til noget så simpelt som en forvaltningsplan, hvor flere redskaber end bare jagttider kunne tages i brug, og hvor man gik så vidt som til at foreslå konkrete mål for forvaltningen. Men det var godt nok bøvlet. Så den blev aldrig vedtaget. I stedet valgte man at igangsætte et arbejde med regionale hjortevildtgrupper, hvor udfordringerne i forvaltningen blev overladt til frivillige og sagesløse repræsentanter for jagt-, jordbrugs- og andre organisationer.

Nyttesløs frivillig indsats

Det virkede ikke. 17 års frivillig indsats igennem de regionale hjortevildtgrupper (gad vidst, hvor mange kopper kaffe der er blevet drukket undervejs?) løste ikke problemerne og konflikterne. Bestandene er der godt nok stadig, men de mål, man havde skitseret, f.eks. at få en mere naturlig bestands sammensætning og færre skader i land- og skovbrug, var langt fra nået. I 2016 kom nye, forstandige mennesker med et oplæg til en forvaltning igennem ændringen af lovgivningen. Her udpegede man elefanten i rummet og satte ord på behovet for at supplere jagttidsforvaltningen med begrænsning af størrelsen af de arealer, der kan udøves jagt på. Det faldt politisk, og man overlod igen forvaltningen til de frivillige.

I dag – fem år senere – er man ikke kommet nærmere en løsning på udfordringerne, og der har nu vist sig politisk vilje til at se elefanten i øjnene. Miljøministeren fremsatte medio 2021 et forslag til ændring af jagtloven, så der blev en klar hjemmel til at fastsætte krav til arealstørrelser for jagt på kron- og dåvildt, og – hvad var endnu mere hensigtsmæssigt for at sikre en bedre forvaltning – udlægning af områder for en særlig forvaltning – såkaldte hjortevildtforvaltningsområder. Også det blev taget af bordet. I hvert fald indtil videre.

Ejeren af denne skov er tydeligvis rig på kronvildt. Men ifølge kronikøren kan det meget vel tænkes, at skovejeren hellere ville være fri for det "bøvl".

Tekst: Niels Kanstrup **Foto:** Max Steinar

Dermed er vi tilbage ved udgangspunktet: en bestand af kronvildt, der ikke er genstand for anden forvaltning end nogle meget liberale jagttider og -tidspunkter og den indsats, der kan mobiliseres af den enkelte grundejer i nogle tilfælde støttet af velmente, frivillige, men for det meste virkningsssvage bidrag af hjortevildtgrupper og lokale laug.

Monsterniveau af forstyrrelser

Det udmønter sig i følgende status for kronvildt i Danmark: Bestanden er på landsplan langt under, hvad der er biologisk muligt, og der er mange områder, hvor der ikke er kronvildt, selvom de kunne være der. Dyrenes mulige økosystemfunktion som store græssere kommer kun til udtryk ganske få steder, typisk i indhegninger. I områder med tætte bestande plages jordbruget af betydelige skader, og det giver sig udslag i omfattende fodring, hegning og ideer om, at der bare skal skydes nogle flere. Helst hinders og kalve. Man kalder det for "afskydning", men glemmer, at kronvildtbestandene overalt i landet færdes på tværs af ejendomsskel, hvor undtagelsen er, at der sker en koordinering af forvaltningen, herunder jagt. Reglen er, at jagten er alles kamp mod alle, og selv hvor viljen er til stede, er muligheden for en koordineret afskydning tæt på nul. Jagten er stærkt kapitaliseret. Betalingsstærke jægere med det sidst nye grej står parat til at købe dagjagter eller leje småstykker, der er milevidt fra at opretholde en selvstændig vildtbestand, og hvor man må supplere med fodring for at få dyrene på skudhold. Resultatet bliver et jagttryk med et monsterniveau af forstyrrelser. Det reagerer dyrene på ved at søge dækning om dagen og hærge landbrugsafgrøder om natten. Desuden klumper de sig sammen. Jagten bliver hen over sæsonen mere og mere rettet mod store rudler, hvormed muligheden for en målrettet afskydning er væk. Den onde cirkel er fuldendt.

Ikke mangel på viden – men mangel på handling

Intet af dette sker – så vidt jeg kan se – af ond vilje. De steder, hvor jeg kommer til lokale møder om hjortevildtforvaltning, er der et højt niveau af bevidsthed om, at det, vi gør nu, ikke dur. Der er vilje til forandring. Men der er uenighed om hvordan. Og mangel på energi til at italesætte det og skabe fælles mål og forandring. Der mangler to ting: centrale og fælles regler, der løfter barren og kommer nogle af de mest skadelige og uetiske forhold til livs herunder massivt jagttryk og ikke mindst den tilhørende fodring, der de fleste steder kun har til formål at sikre, at man selv – og ikke naboen – skyder dyrene. Her er et lovindgreb i retning af det, som blev fremsat i 2021 med mulighed for arealkrav og udlægning af forvaltningsområder, en åbenlys mulighed. Derudover mangler der ressourcer til at styrke den lokale og regionale indsats f.eks. igennem forvaltningsområder.

20 års fejlslagen indsats viser, at selv de mest velmenende og ihærdige ildsjæle ikke kan holde momentet for en effektiv indsats, når det skal gøres i fritiden. Den første forudsætning er en ændret lovgivning i retning af arealkrav. Skal den lokale forvaltning dernæst virke til fulde, skal den professionaliseres. Der skal betalt arbejdstid til for at opbygge en lokal forvaltning og holde den kørende. Det viser danske projekter, og det viser al erfaring fra andre lande.

Om man vil udvikle en bæredygtig forvaltning af kronvildt i Danmark og i konsekvens gøre det, der skal til, er som så meget andet et politisk spørgsmål. Der mangler ikke viden. Der mangler erkendelse og vilje til handling fra centralt hold.

Nemtest var det selvfølgelig, om dyrene bare forsvandt igen. Rigdom – også rigdom på natur – giver kun bøvl.

De ka' sajt', dæ hå' et!

nielskanstrup@gmail.com

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Jens Ulrik Høgh (f. 1971)

Ivrig jæger, naturentusiast, selverklæret ballademager, freelance-skribent og jagt-debattør.

Kommunikationsansvarlig for Nordisk Safari Klub med opgaven at formidle bæredygtig jagt til ikke-jægere i hele verden.

Fagre nye verden

Ødelægger vi jagtopplevelsen og reducerer udfordringerne i jagten med al muligt "nymodens" grej? Jens Ulrik Høgh kommer med sin opfattelse om det emne.

Tekst og foto: Jens Ulrik Høgh

ØVRIGT: I begyndelsen af 1900-tallet gik bølgernes højt omkring jagtetikken i at benytte sig af optiske sigtemidler, som var en dugfrisk opfindelse på det tidspunkt. Modstanderne mente, at sigtekikkerter var usportslige hjælpemidler, som ikke levnede vildtet en chance. Tilhængerne indså, at optikken først og fremmest forbedrede præcisionen og dermed forhindrede en masse anskydninger. Men der gik mere end et halvt århundrede, inden sigtekikkerterne blev normen. Så sent som omkring år 2000 har jeg selv været på elgjagt i Värmland med rigtigt gamle jægere, som jagede over åbne sigtemidler med en Husqvarna-enkeltskudsriffel i kaliber 8x58R. Det tager sin tid, inden udstyrsnyheder når ud i alle afkroge af jægerstanden.

Vi jægere er stokkonservative.

Ødelægger vi reelt jagtopplevelsen, når vi gradvist udhuler udfordringerne i jagten med mere og mere avanceret udstyr? Jeg var på vildsvinejagt i Halland i Sverige for ganske nylig. Inden jeg gik ud i den blæksorte svenske vinternat, hev jeg fem elektroniske enheder ud af de blinkende ladere på køkkenbordet; en kraftig lommelygte, der lyser op som det lange lys på bilen. En professionel pandelampe. En termisk spotter, som afslører grisenes bevægelse gennem totalt mørke, tæt tåge eller uigennemsigtig underskov. Et lysforstærkende natsigte og en kraftig IR-lampe på toppen af sigtet til at lyse skoven og grisene op i sigtet.

Vildsvin kræver mere grej

Det er først det seneste år, at jeg for alvor er begyndt at bruge spottere og natsigter på vildsvinejagten. Det skete i erkendelse af, at vores svenske vildsvinestamme stadigvæk vokser. Med en lysstærk konventionel tysk kikkert på riflen havde jeg reelt kun fire-fem nætter om måneden, hvor måneskinnet var kraftigt nok til at se noget som helst. Mine landbrugsnaboer begyndte i deres frustration at tale om indkøb af vildsvinefælder. Jeg gav mig til sidst og har nu en dedikeret grise-riffel med "hele svineriet" udi elektroniske hjælpemidler stående i våbenskabet. Der er ingen tvivl om, at jeg nedlægger flere grise end før.

Nu, hvor jeg har brugt udstyret et års tid, må jeg blankt erkende, at mine

Øverst den enkle løsning. Nederst den hyperavancerede, som i nogle særligt krævende sammenhænge er helt forsvarlig at tage i brug, men husk at skelne, lyder budskabet fra Jens Ulrik Høgh.

Med en støt voksende bestand af vildsvin i Sverige - og andre lande i Europa - er der ingen vej uden om specialgrej, hvis jægerne skal have nogen chance i mørket.

bange anelser om, at grejet udhuler jagtopplevelsen, er blevet gjort til skamme. Jagten er lige så spændende, som den var inden. Skuddene afgivet til vildt i mørke føles betydeligt mere sikre – både med hensyn til sikker identifikation af vildtet og skudplacering. I bund og grund er udstyret blot et skridt på vejen i retning af at kunne jage om natten, som man jager om dagen. Al elektronikken er jo ikke mere effektiv om natten end et almindeligt kikkertsigte er om dagen. Men for mig er der en klar forudsætning for at skride til moderne teknologi, og det er, at jagtformen påkræver det. Jagt om natten – på f.eks. vildsvin eller mårhund – kan ikke lade sig gøre, i det omfang vi vil holde disse bestande i ave uden dette udstyr. Ny jagtform – nye spilleregler.

Hvad er i orden at bruge?

Jagtudstudsproducenter har altid udviklet nyt og mere avanceret udstyr. Som regel med det formål at gøre jagten enklere. En del af det tager vi til os med kyshånd. Bedre skydestokke er et godt eksempel. Andre gadgets opnår ikke den samme brede popularitet. F.eks. er halvautomatiske jagtrifler aldrig for alvor blevet et hit blandt europæiske jægere trods mere end 100 års tilløb. Jagtlovgivningen er altid mere eller mindre forældet i forhold til den

teknologiske udvikling. Den egentlige bremse for, hvornår det bliver for meget, ligger hos os selv.

Er det OK at skyde efter ræve på 400 meters afstand med en snigskytteriffel i kombination med en langdistancekikkert og en præcis laserafstandsmåler? Er det OK at anvende en drone til at drive vildtet frem? Er det OK at sætte vildtkameraer op ud for alle rævegravene, så man er nogenlunde sikker på, at der er gevinst, hver gang man kommer med gravhunden?

Mulighederne er der, og lovgivningen står sjældent i vejen. Det er først og fremmest den enkelte jægers samvittighed, som sættes på en prøve, i forhold til hvor meget vi vil tage teknologien til hjælp på jagten.

Selv har jeg ingen problemer med at styre mig. Hvis der kommer en ræv luskende til foderpladsen, gribes jeg ikke af fristelsen til at "sende den en hilsen", ligesom jeg ikke tager den termiske spotter med på jagt om dagen for at få et lille ekstra tilskud af superkræfter på hjortejagten. Jeg går jo primært på jagt for oplevelsens skyld, og for mig lever det sande minde om disse oplevelser imellem mine ører og ikke på min væg. Det er ikke svært for min mavefornemmelse at skelne mellem gode og dårlige oplevelser, og jeg gider helt enkelt ikke de dårlige – heller ikke selvom de måske giver mere

kød i fryseren, flere billeder på Instagram eller knogler på væggen. Jeg kan ikke fortrænge den lede fornemmelse af "snyd". Derfor snyder jeg ikke. Det er relativt simpelt, og jeg står til syvende og sidst kun til regnskab for mig selv.

Bevidst fravalg

Det seneste års tid har jeg med stor fornøjelse pyrschet med en Kipplauriffel med en helt konventionel sigtekikkert. Det bevidste fravalg af teknologien stiller store krav til de jagtligge færdigheder. Bevidstheden om, at der kun er et enkelt skud i våbnet, giver jagtopplevelsen en ekstra dimension. Jeg ser oftere og oftere jægere, som for oplevelsens skyld går tilbage til det mest basale udstyr. For jagt handler for de fleste af os ikke om at nedlægge så meget som muligt, men derimod om at komme tilbage med solide minder om gode oplevelser. Det må ikke være for nemt at komme til skud.

I våbenskabet står griseriflen med natsigte og IR-lampen i den ene side, mens Kipplauriflen holder sig i den modsatte ende. De to bliver nok aldrig venner. Jeg kan dog sagtens leve med begge tilgange til jagt. Hver ting til sin tid. Udviklingen kommer aldrig til at stå stille.

juh@arsenalet.com

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Rasmus Ejrnæs

Seniorforsker i biodiversitet ved Aarhus Universitet, men også tænker, forfatter, debattør og radiovært på naturprogrammet Vildspor på Radio4.

Rasmus speciale er beskyttelsen og forvaltningen af Danmarks landbaserede natur.

Kan biodiversitet og jagt forenes i Danmark?

I denne kronik vil jeg vove et øje med påstanden om at jagt og biodiversitet udmærket kan kombineres, men at det vil kræve mere omtanke og højere ambitioner, end vi udfolder i dag.

Tekst: Rasmus Ejrnæs

ØVRIGT: Mine egne erfaringer med jagt er så fåtallige, at jeg må læne mig op ad de jægere, jeg kender for at beskrive en jagers paradys: Der skal naturligvis være en rig forekomst af jagtbart vildt, og hvis der ovenikøbet er mulighed for at jage store dyr, stiger værdien.

Vilde dyr rangerer højere end opdrættede og udsatte dyr. Måske kan man tilføje, at sjældne eller eksotiske dyr tæller lidt mere end meget almindelige dyr, men det er næppe alle, som har det sådan. Endelig har det en positiv betydning, hvis jagten kan foregå i et område med vild og enestående natur frem for i et opdyrket kulturlandskab.

Store dyr er nøglearter

På mange måder trækker ønskelisten for biodiversitet i den samme retning: Det handler om at fremme en naturlig tæthed af store vildtlevende dyr, som er nøglearter i økosystemerne, at give plads til mange forskellige arter af dyr og til de øvrige naturlige processer, som kendetegner et selvforval-

tende økosystem. En naturlig tæthed af store, vilde dyr lyder måske ikke af noget særligt, men på vore breddegrader kan fødegrundlaget understøtte en tæthed af store planteædere svarende til mindst et kronedyr per ha. Da Danmarks landsareal er på 4,3 millioner ha, er det altså temmelig mange dyr. Der er også behov for større dyr og flere forskellige arter af dyr, end vi har i dagens kulturlandskab, for størrelsen af dyrene betyder noget for deres funktioner i økosystemet. I et 30 millioner-årigt perspektiv har Europa været fuld af kæmpe dyr – herunder flere arter af elefanter og næsehorn, kæmpebjørn, bison, vildhest, urokse, vildsvin, bæver, elg, bjørn, hulebjørn, europæisk vandbøffel, europæisk vildæsel og også store rovdyr som løve, huleløve, leopard og sabelkat.

Mange af de arter, som hørte til i den forhistoriske fauna, uddøde, efter mennesker ankom til kontinentet, og to af arterne findes i dag kun i form af hest og kvæg. Pointen her er altså, at uanset hvor mange af de nulevende store pattedyr

Det danske kulturlandskab med ugræssede naturområder under tilgroning og store opdyrkede firkanter med marker og plantager.
Foto: Rasmus Ejrnæs.

vi introducerer til vores vilde naturområder, vil der stadigvæk være tale om en unaturligt artsfattig fauna set i et evolutionært perspektiv. De områder, hvor naturen skal have forsterret, skal vi derfor udsætte så mange arter af store planteædere som muligt. De store rovdyr hører også til. Ulv og los er oplagte, mens løve og leopard nok kræver et længere tilløb. Hvad de øvrige naturlige processer angår, vil det være i biodiversitetens interesse at genoprette naturlig hydrologi, herunder naturligt flydende vandløb. Desuden vil det være ønskeligt at gøre plads til store træer og dødt ved, havets frie dynamik uden hård kystsikring og til, at vinden igen kan flytte rundt på sandet i klitterne.

Virkelighedens kulturlandskab anno 2022

Virkeligheden i dag er en ganske anden. Vi lever i et af verdens mest opdyrkede og forudsigelige lande præget af landskabets rette linjer og dominans af dyrkede afgrøder, forstligt drevne skove, veje og huse. Kun få steder kan man opleve de store vidder og landskaber med naturlig vegetation og uden skarpe menneskeskabte skel. Det uhegnede landskab har en unaturligt lav tæthed af store planteædere på blot to til otte kg pr. ha, hvis man fordeler de kendte bestande af hjortevildt ud i det omkringliggende landskab. En rudel på 1.000 krondyr er et prægtigt skue, men hvis de samme dyr søger deres føde i et landskab på 20.000 ha, er det stadigvæk en tæthed, som er unaturligt lav. Den rigelige fødemængde i landskabet betyder, at de store hjortes bestande har en høj vækstrate, og det eneste, som afholder bestandene fra at eksplodere, er den ret hårde jagtligge regulering for at reducere skader på markafgrøder og gavntre. 10 års total jagtfredning af hjortevildt i Danmark ville resultere i en 10-20-dobling af antallet af dyr og oven i hatten en tsunami af vildtskader og trafikulykker.

I det uhegnede kulturlandskab mangler der dyr i naturen, hvilket medfører mørke, skyggede skove samt enge, moser og græsland i tilgroning med høje urter, buske og træer. Cirka 20 % af arealet med lysåbne naturtyper (ca. to % af landarealet) er i dag indhegnet og plejet med græsning. Desværre foregår der i naturplejen i dag mange steder en voldsom overgræsning, hvor de store dyr græsser vegetationen så meget ned, at der kommer til at mangle blomster til bestøverfaunaen og planter til alle de insekter, som normalt lever i el-

Store vildtlevende pattedyr græsser i et varieret landskab med skov, eng og græsland på Mols. Her er det galloway og exmoorponyer, men i fremtiden kan det også blive bisoner og elge. Foto: Rune Engelbreth.

ler af vegetationen. I naturplejen kan man ofte finde tætheder af dyr på 500-1.000 kg/ha – langt over økosystemernes reelle fødegrundlag. For lidt og for meget er normen i dag.

En vision for en vildere natur med bedre jagt

Hvis vi nu forestillede os, at regeringen besluttede at forfølge tankerne i EU's biodiversitetsstrategi om at udlægge en større del af landskabet til strengt beskyttet vild natur, kunne staten gå foran ved at udlægge de fem %, vi ejer i fællesskab, som ægte nationalparker efter IUCN's kriterier. Disse kunne så kombineres med fonde og private lodsejere, som ønsker at blive en del af en strengt beskyttet nationalpark. For eksempel kunne udtagne lavbundsjord og områder opkøbt af Den Danske Naturfond indgå som strengt beskyttet natur. I denne strengt beskyttede natur kunne man i de største områder genudsætte naturlige faunaer med bison, elg, okse, hest, vandbøffel, vildæsel, dådyr, krondyr, vildsvin m.fl.

Hvor kommer jægerne ind i billedet? Jo, man kunne jo indgå aftaler om "medlemskab" af nationalparkernes rige dyreliv ved at tilbyde kvotejagt som belønning for at samhegne sine naturarealer med de statsejede nationalparker. Herved ville man kunne udvide områdernes størrelse og det samlede areal med beskyttet natur. Kvotejagten betinges af, at man overholder regler om, at der ikke dyrkes, fodres, gødskes, sprøjtes, skoves eller drænes i nationalparken.

Lyder det som en utopi? Well, modellen er allerede i brug i Sydafrika. Hvis visionen skal blive til virkelighed, må politikerne dog hæve ambitionsniveauet for den vilde natur betydeligt. Og der skal være appetit blandt private lodsejere på at lege med i udbygningen af en vildere natur i Danmark. Hvor meget vild natur kan man drømme om i et længere tidsperspektiv? Hvorfor ikke 20 % i fælles eje og dertil 10 % privatejet natur i tilknytning?

Selv med 30 % vildere natur vil der stadigvæk være rigeligt kulturlandskab til dem, som måtte foretrække dette. Og her vil man kunne have alt det jagtbare vildt, man kan få til at fungere sammen med marker, plantager og veje. Til gengæld kunne vi få noget helt nyt i Danmark: storslåede, vilde naturarealer med flere og større dyr og langt større naturoplevelser end i dag. Og bedre jagt for dem, som vil lege med.
rasmus@ecos.au.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Henrik Herold (f.1960).

Grundlægger og direktør for Randers Regnskov, som har opkøbt et stort regnskovsareal i Ecuador med særlig fokus på naturbeskyttelse og -bevaring. Er kæmpe naturelsker og ivrig jæger – både med hagl, riffel og bue.

Tak til jagt

Oven på endnu en jagtsæson er det dejligt at kunne læne sig tilbage og reflektere over, hvad jagten har givet mig. Ikke bare i den forløbne sæson, men hvad den har givet mig i det hele taget.

Tekst og foto: Henrik Herold

ØVRIGT: Jeg kan ikke fortælle den vanlige historie om, at min far tog mig med på jagt, ligesom hans far havde gjort det. Jeg har ingen jægere i min familie, og det gælder også min kones familie. Som 10-årig var jeg med på en rævejagt hos en fjern onkel, der var smed i Pandrup. Vi fik skudt en ræv, og jeg syntes, det var spændende, men det sluttede også der. Når jeg kigger tilbage, er det logisk, at jeg på et eller andet tidspunkt i dette liv ville blive jæger.

Fascination af naturen

Jeg har altid været interesseret i dyr og natur. Den interesse besad min far og farfar også, og jeg husker tydeligt mine ture til Zoologisk Museum i København, dengang da det lå i Skindergade i det indre København. Jeg har kun været fem-seks år gammel, men det fascinerede mig så meget, at jeg altid samlede døde fugle op, som jeg fandt på mine ture ved skov og strand. Min far hjalp mig med at udstoppe en natugle, da jeg var ni. Ikke noget kønt syn, men jeg var lykkelig.

I mine teenageår tog interessen for fugle til, og jeg begyndte selv at stoppe ud. Jeg udstoppede de fugle, jeg fandt ved strand og skov. Måger, dykænder, en canadagås og svaner, når det var isvinter. En overgang var jeg tæt på at vælge konservator som mit fremtidige levebrød. Det blev afbrudt af min værnepligt på Bornholm, hvor jeg mødte Erling Mørch.

Erling kender mange fra sin egen konservatorvirksomhed. Erling og jeg har været venner siden da, de sidste 40 år. Gennem venskabet med ham udlevede jeg mine konservatordrømme. Erling kom med gode råd, og skal jeg sige det selv, blev jeg til sidst ret fornøftig til at udstoppe fugle. Havde forsvaret ikke haft så godt fat i mig,

som det havde, var jeg blevet konservator, og ad den vej var jeg sikkert blevet jæger.

Men der skulle gå mange år, og kun modvilligt fik jeg jagttegn. Efter mine 15 år i hæren startede jeg Randers Regnskov. Zoologiske haver har alle deres egne skytter. Skytterne afliver syge dyr, og skytterne er også dem, der rykker ud, hvis et farligt dyr er undsluppet. De skytter, der er ansat i zoo og ved redningstjenesterne, bl.a. Falck, og de, der arbejder som dyrlæge, behøver ikke at have et jagttegn for at kunne udføre det arbejde. Når personerne er cleareret ved politiet, skal de gennemføre en uddannelse i våbenhåndtering og aflivning af dyr. De må ikke gå på jagt og må kun anvende våben i embeds medfør. Jeg var af det lokale politi godkendt til at gennemføre denne uddannelse, hvilket jeg også fandt naturligt, med den erfaring med våben og skydning jeg havde med fra militæret. Men i 2013 skulle det ændre sig. Politiet forlangte pludselig, at den, der stod for skytteuddannelserne, skulle have jagttegn. Jeg var meget irriteret over formynderiet, og så syntes ikke, at jeg havde tid. JP (Jens Peter), en Regnskovs-medarbejder, der også ville have jagttegn, fik mig tilmeldt et weekend-jagttegnskursus, skaffede bøger og hvad der ellers skulle til. Det var et godt kursus nede ved Rasmus Braun i Vejle, men jeg var ikke hooked. Da prøven nærmede sig, var jeg fuld af undskyldninger for ikke at deltage. Min kone var som 49-årig startet på en bacheloruddannelse ved Aalborg Universitet, og hun sagde til mig, at når hun kunne det, så kunne jeg også godt tage det jagttegn. Jeg kom afsted, og jeg bestod. Min naturinteresse havde hjulpet med genkendelse af dyrene, og en kammerat havde hjulpet mig med haglskydning, og det sidste skulle bare læres udenad.

Ind i jagtens verden

Det var rygtedes, at jeg havde fået jagttegn. Til min glædelige overraskelse begyndte jeg at få jagtinvitationer. Det viste sig, at jeg kendte mange jægere, og flere af dem havde jagt. Fra ingenting til pludselig at være tilsmilet af jagtinvitationer og dermed også en helt ny verden, der åbnede sig for mig.

Den bedste måde at opleve naturen på er at sætte sig derud. Det er ikke ofte, man giver sig selv tid til at sidde stille i skoven i timevis. Det er den gave, man får med, når man går på jagt. I år var mit højdepunkt i stigen en odder lige under mig, og da en sværm af fuglekonger og halemejsler invaderede det træ, jeg sad i. Sid helt stille, og de næsten sætter sig på en. På pyrsch så jeg for et par år siden en ulv i det østjyske. Det er bare en af de oplevelser, man slet ikke er forberedt på. Der var kun 40 meter til granerne, hvor jeg syntes, jeg så ørerne af et rådyr. Men så trådte han frem på stien, stod stille og kiggede direkte på mig, før han luntede af. Jeg fik fat i en, der tracker ulve, og rigtigt nok var der en hanulv i mit område. Han havde opholdt sig på Djursland og var nu på vej til Tyskland.

I år var jeg på jagt på en ø i Smålandsfarvandet. På en af sandøerne, nogle hundrede meter fra kysten, så jeg dyr på stranden. Da jeg tog kikkerten, afslørede den først fem og så pludselig syv havørne. Det var "vores" ynglende havørne med unger og et par tilflyttere, der festede på et kadaver. At være langt fra alting med ørnene svævende over en er en ubeskrivelig fornemmelse af højt til himlen.

Der er også mange dage, hvor der ikke sker så meget, så får man en pause fra det hele, en timeout fra hverdagen til refleksion. Jeg har lagt mange planer og løst mange komplicerede opgaver siddende i et træ.

Forskellen på at gå en tur i skoven og at være på jagt samme sted er, at man flytter sig fra at være beskuer til at være deltager. Når man deltager, skal man være på, være observant og klar til at udnytte den chance, man måtte få. Succesen ligger i sekundet, plejer jeg at sige. Det sekund, hvor alt, hvad du har lært, skal komme sammen for at resultere i et velplaceret skud og ende med "a job well done", en så nænsom død som muligt.

Jeg siger altid tak til dyret for, at jeg måtte jage det, inden arbejdet med at brække og slæbe begynder.

Der er en enorm tilfredsstillelse i at vide, at det dyr, man spiser, har haft et godt frit liv, og at kødet er af bedste kvalitet. YouTube-videoer har lært mig at slagte dem, så jeg er herre over hele processen. Bare det at kunne sige, at vi derhjemme primært spiser hjemmeskudt, er en dejlig ur-agtig fornemmelse. Hver gang der tilberedes et måltid "hjemmeskudt", genopleves den jagt og det dyr. Jeg har lige slagtet to dåkvaler fra den sidste jagt. Vi var i telt, med mad over bål og hyggeligt samvær. Mit tøj lugter stadig af bål og minder mig om hygge, kammeratskab og gode skud. Det billede vil dukke op, hver gang de dyr tilberedes.

En ven tog mig med ind i det første konsortium, hvor gode jagtkammerater lærte mig om jagt. Den viden, som jeg ikke fik gennem den nedarvede familietradition, fik jeg der. Jeg glemmer aldrig min første andejagt, hvor jeg sad i sivene sammen med Frede og den ruhårede. En flok ænder var på vej hen over os. "Hvis du skal ramme dem der, skal du holde en trepersoners sofa foran", sagde Frede. Jeg forestillede mig en flyvende trepersonersofa og – bang! Skeanden faldt ned. Hunden kom afsted, og smilende var brede.

Eventyrer ind til benet

Jeg har altid haft eventyr i blodet og været så heldig, at både job og privat har det ført mig ud i verden. Hos konservator Erling mødte jeg Lars, der kendte en outfitter i Alberta i Canada, hvor jeg kunne komme på jagt efter sortbjørn. Jeg vidste bare, at det

skulle jeg opleve. Som barn boede jeg nogle år i USA i Texas, og her mødte jeg på en spejderlejr en aften en sortbjørn. Det var en fantastisk og på samme tid skræmmende oplevelse. Det ville jeg gerne prøve igen. At rejse med jagt fører dig til steder, hvor kun få kommer. Man får hele naturoplevelsespakken og mere til. Efter den første succesfulde bjørnejagt har jeg været tilbage til de store canadiske skove flere gange og har udvidet rejseysten til alt fra moskusokse i fjeldet i Grønland til vandbøffel i Australiens Northern Territories outback og springbuk i Namibias Kalahariørken i det sydlige Afrika.

Lidt vidste jeg om jagtens betydning for naturbevarelse både derhjemme og rundt om i verden. De danske jagttegnsmidler betaler hvert år mange millioner til undersøgelser, hvor her er et par eksempler, alt fra bestandsovervågning af flagermus over havørnes prædation til undersøgelser af hasselmus og brugen af droner til vildttælling. I USA og Canada er naturen så afhængig af midler fra jagttegn og skatter på ammunition og våben, at det er et problem, når der er et fald i antallet af jægere. Den amerikanske finansieringsmodel er kopieret i mange lande rundt om i verden. I Zimbabwe har man udover afgifter fra almindelige safarieroperatører de sidste godt 30 år haft et program, der giver den oprindelige befolkning ret til at udnytte deres natur, når det gøres bæredygtigt. Modellen hedder CAMPFIRE og er en forkortelse for "Communal Areas Management Programme for Indigenous Resources".

Nogle vælger at drive og tjene på deres natur udelukkende med safarieroperatører: Det er områder, hvor der er god infrastruktur og turisthubs, der hvor turisterne samles, for eksempel Victoria Falls. Andre er knap så heldige, så i den yderste bush er der jagtoperatører. Operatørerne betaler lokalsamfundet for rettighed til jagt under bæredygtige vilkår, samtidig med at de ansætter lokale til at drive alt fra jagtlejre til deres antikrybskyttevirksomhed. Man vil altid kunne pege fingre ad disse konstruktioner, der kan misforvaltes, men det virker bedre end ingenting og har gavnet naturen, vildtet og de mennesker, der lever i og med naturen. Jægerne som naturbrugere betaler, og de betaler meget for deres interesse. Alle andre naturbrugere burde sige tak til en jæger, når endnu et projekt støttes af jagttegnsmidler til gavn for alle, der bruger vores natur.

Denne kronik er indirekte blevet til under jagt. Når jeg har siddet i stigen, været på fællesjagt eller været ude at rejse med gode venner. Så sidder man der og glædes over det, der er det vigtigste, jagt har givet mig – oplevelser med gode venner. Personer, som jeg ellers aldrig ville have mødt, men som nu beriger mig personligt såvel som professionelt. Jeg ville ikke have været det foruden.

Så tak til jagt!
herold@regnskoven.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Peder Størup

Landmandssøn, lodsejer og manden bag *Naturbeskyttelse.dk*. Uddannet reklamefotograf. Formidler bl.a. om, hvordan naturen udvikler sig på slægtsgården ved Silkeborg i samspil med hestene. Producerer plakater med Danmarks vilde arter mv.

Der er også natur udenfor Nationalparkerne

Tekst og foto: Peder Størup

ØVRIGT: Mange af Jægers læsere har sikkert stiftet bekendtskab med debatten om de kommende nationalparker (NNP) og de planlagte urørte skove. Desværre har de oplagte tiltag på statens arealer udviklet sig til en skydeskive for en helt urimelig kritik. Det, der ud fra min bedste overbevisning vil blive til en gave for både borgere og biodiversitet, kritiseres af et lille mindretal, i en grad så man skulle tro, at det var hele Danmarks areal, der skulle være natur – men vi taler om ca. 0,7 % under planlægning og op til 2 %, hvis alle planer realiseres. Altså 0,7-2 %!

Udfordringen for naturen er, at kritikken har fået NGO'er og politikere til at investere masser af tid i at forsvare og tilbagevise de ofte grundløse påstande om dyrevelfærd, konsekvenser for skovbruget og brugen af områderne. Nationalparkerne kan få politikerne til at tro, at de har sat gang i mere, end de reelt har. NNP er et historisk tiltag set i forhold til areal, men da udgangspunktet var historisk dårligt, er det ikke svært at levere en historisk indsats. For arterne er NNP kun et lille skridt på vejen mod genopretning af Danmarks natur.

Situationen er kritisk for arterne

1.844 arter er truede, jævnfør Rødlisten, og derudover er 568 i kategorien næsten truede, da de er i fare for at ende

som truede, hvis vi ikke reagerer på de trusler, de er udsat for. For 1.638 rødliste-vurderede arter har man ikke data nok til videnskabelige konklusioner, hvilket kan betyde, at vi mister arter, vi ikke var klar over var kritisk truede.

12 dagsommerfuglearter er uddøde siden midten af forrige århundrede, og en række er desværre på vej til at følge efter. Sommerfuglene er indikatorer på, om naturens tilstand er god.

Det nationale og internationale mål er at undgå, at flere arter ender i de truede kategorier, og at de truede ikke længere er truede. Hvis det mål skal nås, skal der tiltag til i en helt anden liga end det, regeringen og Folketinget nu har i støbeskeen. De helt store udfordringer for naturen er mangel på plads og fraværet af planteædere. Hjortevildtet kan ikke gøre det alene, da de æder anderledes end f.eks. heste og kvæg. Dertil at naturarealerne påvirkes af næringsstoffer, primært fra landbruget i form af punktkilde- og luftbåren forurening. Lige så gavnlige næringsstofferne er i haven eller på marken, lige så skadelige er de i naturen.

Konsekvenserne er en negativ akkumulerende effekt for biodiversiteten: Naturarealer gror unaturligt hurtigt til, når de påvirkes af næringsstoffer. Fraværet af planteædere i et naturligt antal betyder, at der ikke er noget til at begrænse tilvæksten af plantemasse. Tilvæksten i form af f.eks. græs

Fraværet af planteædere i et naturligt antal betyder, at der ikke er noget til at begrænse tilvæksten af plantemasse, hvorved de blomstrende planter skygges væk, og dermed forsvinder de nektarsøgende insekter som f.eks. bier og sommerfugle, her en isblåfugl.

I Danmark bruges ca. 80 % af det opdyrkede areal til foder. Det dyrkes på marker, der hele tiden bliver større og større, i takt med at læhegn, markveje og andet fjernes. Danmark er et af de mest intensivt udnyttede lande i verden, idet godt 60 % af landarealet udgør landbrug. Kun Bangladesh når den rekord.

og vedplanter skygger blomstervegetation væk, og uden blomsterne forsvinder de nektarsøgende insekter som f.eks. bier og sommerfugle, som er en afgørende del af naturens tandhjul. De ofte små og opsplittede naturarealer medfører, at arterne ikke har mulighed for at flytte sig til nye levesteder, da de skal passere marker, plantager og byer, der for mange arter er uoverskuelige hindringer. Chancen for, at en eventyrlysten isblåfugl finder en ny mage, er reelt ikke-eksisterende i et hårdt opdyrket og reguleret Danmark.

Arterne er, hvor vi giver dem lov til at være

Disse udfordringer går på tværs af private og offentlige arealer, og da størstedelen af Danmarks areal er privatejet, er det afgørende at få de private med. Arterne kender ikke til matrikelskel – de er, hvor vi giver dem lov til at være.

Politisk er det derfor tid til at hæve blikket fra NNP og se på, hvordan naturens tilstand kan forbedres på hele Danmarks areal og for alle Danmarks vilde arter, og det er faktisk ret enkelt: plads, plads og plads. Så uanset hvordan man vender og drejer det, så er penge og lovgivning altafgørende. Penge, der skal købe naturen fri, og lovgivning, der gør det attraktivt at beskytte. Desværre har politikerne i den grad svigtet naturen ved ikke at afsætte midler i et omfang, der har kunnet gøre en reel forskel. Det er slående, at vi er villige til at investere massivt i de kriser, der har relation til os og vores behov, om det er klima, corona eller militær. Og det er tankevækkende, at bare 10 % af den nye årlige investering i militæret på 18 mia. kroner sandsynligvis ville kunne forhindre flere arter i at uddø i Danmark.

Uden en øget investering i vores natur vil det ikke være muligt at stoppe tabet af arter. Penge taler, også når det kommer til natur.

”Grisen” i rummet

Vi kommer heller ikke udenom at tage hånd om de forbrugsstrukturer, der skader naturen. ”Grisen” i rummet

– altså vores kødforbrug. Verden har ikke en fødevarerkrise, men en forbrugskrise. Vi spiser for meget kød, i alt fald hvis vi ønsker naturen det godt.

I Danmark bruges ca. 80 % af det opdyrkede areal til foder. Når man tager omvejen fra mark til bord via kød, tabes der enorme mængder energi og protein, der kunne være blevet til sund og nærende kost. Spildet påvirker vores areal og dermed, hvor meget plads vi kan afsætte til natur eller anden produktion, f.eks. skov. Derved øges presset på de eksisterende skove og på de områder, der burde være natur. Ofte er der tale om arealer, der reelt er uøkonomiske at dyrke, men udelukkende holdes under plov, fordi der gives støtte til marker, der bruges til at producere dyrefoder, via EU's landbrugsstøtte på svimlende 7,3 mia. kroner, alene i Danmark. Samfundet giver altså støtte til noget, der efterfølgende påfører os, miljøet og naturen en regning.

Ingen af de regeringsbærende partier har hidtil villet tage fat om ressource- og arealspildet knyttet til kødproduktionen. Et første skridt mod en bæredygtig fremtid kunne være kun at give støtte til arealer, der producerer vegetabiliske fødevarer. Mængden af fødevarer ville øges globalt, og der ville blive plads til mere natur. Man kan dog også stille spørgsmålet, om ikke støtten udelukkende burde gives til natur, der jo til trods for artsrigdom slet ikke giver et afkast til lodsejeren på samme måde, som en kornmark gør.

Her kunne Danmark sætte et stærkt globalt aftryk ved at trykke EU på maven og motivere til en fremtid med et mindre kødforbrug og en rigere natur.

Globalt bruges der enorme summer på at lede efter liv i universet, mens det liv, vi allerede kender, hastigt er ved at forsvinde. Arter uddør nu med en hastighed, der er 100-1.000 gange hurtigere end det normale – årsagen er mennesket!

Vil vi ændre på det, så skal der handles, om man er politiker, jæger eller forbruger – ansvaret er vores.
natur@storup.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

David Carsten Pedersen

Dedikeret jæger, foredragsholder og naturformidler i TV, radio og på skrift. Medvært på podcasten "Jagtradio", jagttegnslærer i Always Hunting og medejer af bøsse-magervirksomheden Våbenfabrikken.

Det naturlige sted at stoppe

Jagten rummer mange glæder, fornøjelser og nogle risici. Derfor er det meget vigtigt at træne. Men også at vide – eller få at vide – når tiden er kommet til at stoppe.

Tekst og foto: David Carsten Pedersen

ØVRIGT: Jeg har et familiemedlem, som jeg har gået på jagt med hele mit liv. Forleden erklærede han, at han ikke længere ville tage våben med på jagt. Han gjorde det stille og roligt. Uden drama. Men fortalte, at han længe har følt, at han kom til at tage skud, han ikke var glad for bagefter. Ikke fordi han var farlig, skød dårligt, tog unødige chancer, eller var blevet "for gammel". Han følte sig bare ikke sikker på, at han var sikker. Han stoppede derfor med at skyde, fordi det var naturligt for ham at stoppe. Fordi han havde nået sin grænse. Og erkendte det.

I en tid, hvor der igen sættes spørgsmålstegn ved jægerens sikkerhed, bør det være naturligt, at vi allesammen spørger os selv om det samme. Om de skud vi tager, faktisk ER så sikre, som de bør være. Om vi altid kan se os selv i øjnene, efter vi har taget beslutningen om at trykke af. Og om det hele faktisk er så sikkert, som det bør være. Dette er ikke noget, vi bør gøre, fordi omverdenen holder øje med os. Eller fordi det generelt er farligt at gå på jagt (det er det nemlig ikke, hvis man ser på statistikkerne). Nej – vi skal gøre det fordi det bør være en helt naturlig ting, at vi stræber efter at være så gode og sikre jægere som muligt.

Jagt er ikke en "sport", hvor man tager chancer. Det at

skyde indeholder et ansvar ikke bare over for det stykke vildt, vi skyder til, men især over for de omgivelser, som dyret og jægere befinder sig i. For det bør være naturligt for alle at stoppe op og sige: "Er jeg i tvivl ... så er jeg ikke i tvivl" – men sker det altid? Er vi altid lige gode til at huske, at det ikke handler om at vinde, men om at være med? Og for at man kan være med, kræver det, at man overholder spillereglerne – herunder at sikkerheden altid kommer først.

Har jeg skud i jagtjournalen, jeg helst var foruden? Ja, desværre. Jeg er ikke nogen helgen. Jeg har taget skud, jeg har fortrudt. Ikke fordi de var farlige, eller fordi det gik

– Er du i tvivl, er du ikke i tvivl,
og du er først sikker, når du VED,
du er sikker

Sneppejagt er en af de jagtformer, der kan få jægere til at tage dårlige beslutninger. Men den lille fugl har aldrig selv været skyld i en ulykke. Det er udelukkende jægeren selv, der bestemmer, om man vil trykke af.

Drivjagt er en jagtform, der kræver tilbageholdenhed og fokus. Det kræver også, at man rent faktisk træner til skud på løbende vildt og skud i hurtige situationer på korte hold.

galt. Men fordi jeg bagefter må erkende, at jeg ikke var helt sikker. Ikke sikker på, at grejet var helt i orden. Ikke sikker på, at jeg kunne levere på den afstand eller den hastighed, som dyret var på. Men jeg tog chancen. Og ofte gik og går det godt. Men naturligvis gør det ikke altid det. En anskydning kunne have været undgået, hvis jeg havde holdt mig tilbage, må jeg med sorg erkende. Men det er måske også naturligt, at man bliver grebet af øjeblikket og tænker "det tror jeg godt, jeg kan". Lykkes det, har man jo ret – til dels. For det handler ikke om at tro, men om at vide.

Det er derfor, det er vigtigt, at vi øver os. Ikke kun for at kende vores evner, men også for at erfare, hvortil de ikke længere slår til. Øvelse gør mester, men kun hvis man træner så realistisk og naturligt som muligt. Desværre er det nok de færreste danske jægere, der rent faktisk træner nok. Og især på en måde, der gør, at man lærer sine grænser at kende. For det gør man altså ikke siddende i en skydebænk eller liggende på maven, mens man skyder til et statisk mål på 100 meters afstand. Indskydning er ikke træning. Nej, hvis man skal træne realistisk og presse sine grænser, skal man skyde på længere hold, skyde frit stående til løbende mål, sidde i en ubekvem stilling på en dårlig stol i regnvej og stadig ramme inden for den enkrone, der bør være målet, når man siger, at man kan ramme. Man skal skyde til mål, hvor der er indtegnede faremomenter og risikozoner. Og så skal man tvinge sig selv til at forholde sig til kuglefang og baggrunde. Altid.

Desværre har vi ikke en tradition for den slags herhjemme. Vi træner for at ramme ikke for at lære, hvornår vi skyder forbi. For det ER da også demotiverende, når det ikke "virker" – og lidt pinligt. Ligesom når man er på bukkejagt, og man ikke skyder noget. Når alle kammeraterne eller dem på Instagram gør. Så tager man chancen, når den er der. Fokuserer på målet og ikke på baggrunden. På at ramme og ikke på, hvad der sker, hvis man ikke gør. Men det bør være omvendt. Det bør være mere naturligt at strække pegefingeren end at krumme den. Også selvom det betyder, at man

– Øvelse gør mester, men kun hvis man træner så realistisk og naturligt som muligt. Desværre er det nok de færreste danske jægere, der rent faktisk træner nok.

er den eneste, der kommer tomhændet hjem.

Men behovet for at præstere – hvor naturligt det end måtte være for os – må aldrig komme før kravet om sikkerhed. Det skal ikke ligge i baghovedet, men stå malet med flammeskrift foran øjnene: "Er du i tvivl, er du ikke i tvivl, og du er først sikker, når du VED, du er sikker". Dette gælder, både når vi skyder, men også når vi håndterer vores våben ind og ud af biler, på vej ind og ud af skabet og alt det andet, vi gør med vores skydevåben. Sikkerheden kommer altid før egoet. Og uanset hvor længe man har haft sit jagt-tegn, skal den vilje til sikkerhed være den naturligste ting i verden.

Derfor var jeg meget stolt af mit familiemedlem, der tog en meget svær beslutning. Ikke fordi nogen havde sagt det til ham, men fordi han selv følte, at det bare ikke var godt nok. Så var det naturligt for ham at holde op. Jeg håber naturligvis, at jeg selv har mandsmod og selverkendelse nok til at gøre det samme, hvis jeg selv begynder at tvivle på, om jeg er sikker nok på en jagt. Indtil da vil jeg fortsætte med at træne og dygtiggøre mig, så jeg ved, hvornår jeg skal strække og krumme pegefingeren.
dcp@alwayshunting.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Niels Kanstrup

Biolog Niels Kanstrup har arbejdet med vildt og vildtforvaltning hele sit liv og er selv jæger. Fra 1985 var han ansat af Landsjagtforeningen og var fra 1992 til 2007 vildtforvaltningschef i Danmarks Jægerforbund, hvorefter han startede Dansk Jagtakademi, som rådgiver myndigheder og andre om jagt og naturforvaltning.

Udsætning – tivoli eller naturforvaltning?

Tekst og foto: Niels Kanstrup

ØVRIGT: Menneskets forhold til andre dyrearter er kompleks og udviklet over årtusinder. Oprindeligt var vi ligemænd i et økosystem, hvor vi var både rovdyr og byttedyr. Med tiden fik vi overtaget og var først og fremmest prædatorer som jægere og samlere. Siden fik vi herredømmet og tog andre arter ind som tjenere og som produktionsdyr, der på en rationel måde kunne skaffe os mad og andre produkter. I dag er det sidste underlagt en industri, hvor dyrene er indespærrede og ernæres ved foder, som vi med højeffektive metoder fremstiller i resterne af den natur, som oprindeligt var dyrenes levesteder.

Der findes dog mellemformer. For det første er der bestande af oprindeligt forekommende arter, der levnes plads i det menneskedominerede landskab. For det andet giver vi i nogle tilfælde husdyrene mulighed for at slippe ud af buret og gense deres oprindelige levested. Det gælder eksempelvis produktionsdyr, som vi sætter ud i naturen for at fornøje os med at genfange dem.

Et eksempel er fisk, som forvaltes under begrebet "put&take". Udsætning om fredagen og fangst om lørdagen. En populær aktivitet for lystfiskere fra nær og fjern. Også fugle anvendes på denne måde, men efter et regelsæt, der bl.a. fastsætter en seneste dato for udsætning i forhold til jagttiden, betinger en biotopplan for udsætning af jagtvildt over et vist antal og kræver indberetning af alle former for udsætning. Kun fasan, gråand og agerhøne må udsættes. Denne ramme udnyttes i stor stil, men trods kravet om indberetning er der begrænset overblik over omfanget af udsætning. Jeg vover dog at anslå et samlet niveau et stykke over 1,5 millioner fugle om året med klar overvægt på fasaner.

Udsætning af og jagt på udsat vildt er omdiskuteret, og

mange har stærke holdninger både for og imod. I 2006 var der et flertal i Folketinget, der anbefalede et forbud. Men politisk fodarbejde endte i et forlig om at bevare udsætning.

Frem for en bombastisk melding om, om jagt på udsat vildt er godt eller skidt, foretrækker jeg en analyse. En sådan kan gøres indviklet, men jeg vil forsøge mig med en forsimplet form, der tager udgangspunkt i tre udvalgte aspekter: etik, ressourcer og rolle i naturforvaltning. Der er mange andre.

Etik

Den bedste analyse af etik får man efter min opfattelse ved at stille sig selv og os selv som samfundsspørgsmålet: "Kan vi være det bekendt?". Kan vi se os selv i spejlet, hvis vi opdrætter millioner af dyr for at sætte dem ud i naturen for at fornøje os med at skyde dem eller for at tjene penge på at lade andre fornøje sig med at skyde dem?

Der er ikke langt til at stille samme spørgsmål vedrørende vore andre produktionsdyr: Kan vi se os selv i spejlet, hvis vi opdrætter mange flere millioner af dyr for at spise dem eller tjene penge på, at andre spiser dem? Mange vil sige, at der er stor forskel. Jagt er fornøjelse. Landbrug er mad. Men så er forskellen heller ikke større. For ernæringsmæssigt er vi i realiteten ikke afhængige af industriel kødproduktion. Vi kunne nøjes med at spise de planter, vi fodrer produktionsdyrene med. Lørdagskyllingen og juleskinken er fornøjelse mere end ernæring. Men vi er indlevet i en fælles-etisk forståelse af, at masseopdræt af produktionsdyr til slagtning og konsum er forsvarligt. Så længe slagteren får løn for sit arbejde og ikke har fornøjelse af det, er alt o.k. Det er sværere at forsvare jægeren, der betaler for at dræbe sit bytte og ovenikøbet gør det med glæde. Jeg kan

Ifølge Miljøstyrelsen blev der i 2021 registreret udsætning af 958.358 fasaner i Danmark. Der er ikke foretaget nærmere analyser af, hvordan dette passer med import af æg og kyllinger.

godt se en forskel, men tillægger den ikke megen vægt. Men aspektet leder videre til det næste ...

Ressourcer

Taler vi udsatte fugle, repræsenterer en nyskudt fasan på paraden slutproduktet af en lang kæde af investeringer. Ægget kom som bekendt først og er i mange tilfælde lagt af en burhøneagtig fasanhøne – typisk i Polen eller Frankrig. Sjældnere stammer ægget fra en dansk fasan, der er indfanget til samme formål, og derefter sat ud i naturen igen.

Ægget udruges maskinelt, og med et vist tab klækkes kyllinger, der opdrættes med varme, foder og medicin. Udsætningsfasen er krævende med fodring og pasning, og der er også her et tab til sygdomme og prædatorer. Ligeledes i jagtfasen er der et tab. Nedlægges halvdelen af de udsatte fugle, er de fleste, der arbejder i branchen, vist tilfredse. De fugle, der ikke skydes, går for det meste til grunde. Derfor repræsenterer den fasan, der ender sine dage på paraden, en stor salgsværdi. 300-400 kr. koster den typisk. Men det er vel at mærke det, som jægeren giver for fornøjelsen ved at nedlægge den. Det er ikke kødværdien. Den er tæt på nul. Det giver næring til fortællinger om hele parader af skudte fasaner og gråender, der efter jagten bliver gravet ned. Det vi ved, er, at nedlagt, udsat jagtvildt i mange tilfælde bliver opkøbt og afhentet af forarbejdningsevirsomheder, der omsætter fuglene til konsum. Så tager vi den nyskudte fasan videre til at være en grydeklar fasan, der ligger hos forbrugeren. Her skal indregnes en forædlingsfase, der indebærer transport og i øvrigt medfører et spild. Det er ikke ualmindeligt, at alene bryststykkerne anvendes, og resten går til destruktion. Det må nødvendigvis kalde på en diskussion af ressourcer, i hvert fald hvis man argumenterer for udsætning af jagtvildt som et bidrag til fødevarerproduktion. Måske var det på den lange bane klogere og mere ærligt at pille denne del ud af ligningen og erkende, at de ressourcer, der hældes i jagtvildt, er en investering i at kunne sælge dyret til jagt og ikke til at få mad ud af det. Så målt i energi, CO₂ og klimaaftryk var det måske bedre at grave paraderne ned efter jagten. Men det gør hele konstruktionen sårbar. For tager vi maden ud af jagten, fjerner vi dens oprindelige motivation og dermed formentlig dens retfærdiggørelse i samfundet også i nutiden. Og dermed berører vi det næste aspekt ...

Ifølge et studie gennemført af Aarhus Universitet var den danske produktion af gråandællinger til udsætning i 2019 ca. 334.000, men Miljøstyrelsen fik kun anmeldelse af udsætning af ca. 60.000. Så der er begrænset overblik over udsætningens reelle omfang. Udsætning af gråender og den tilhørende fodring er desuden omdiskuteret pga. af næringsstofpåvirkningen af søer og vandhuller.

Rolle i naturforvaltningen

Skal vi imødegå den biodiversitetskrise, vi står i, skal alle med den mindste interesse i at bevare naturen mobiliseres. Jægerne er centrale, men deres positive bidrag står utydeligt. Godt nok plejer jægerne deres jagtterræn, fodrer vildtet og følger andre traditionelle opskrifter på vildtpleje. I forbindelse med netop udsætning af jagtvildt gennemføres på mange større ejendomme biotopplaner, der har som formål at forbedre vilkårene ikke bare for de udsatte dyr, men for naturen som helhed. Men heller ikke dette fremstår med et klart bidrag til at sikre biodiversitet. Det ligner mere et figenblad til at skærme for den virkelighed, at udsætning er en produktionsform, hvor jægerne er købere af produktet og stiller sig tilfreds med en jagt, der foregår i det intensive landbrugsland, hvor de får tildelt en firkantet remise med en majsant som kulisse for skyderiet. Et tivoli vil nogle kalde det.

I længden er dét formentlig ikke nok til at manifestere jagt som en naturbevarende faktor. Skal jægerne ind på banen med et tydeligt bidrag til det helt afgørende element i at redde natur og biodiversitet, nemlig at sikre plads i tid og rum, skal der bidrages med mere end et par remiser, vildtagre og foderpladser i det topintensive produktionslandskab. Den bæredygtige jagt er afhængig af velfungerende økosystemer og ikke bare nogle volierer og fodertønder. Her er udsætning af vildt en regulær kortslutning. Den tilfredsstillende jægerens skydelyst, men demonstrerer ikke jagtens mere grundlæggende behov for at kunne fungere i en natur, der selv kan producere et jagtligt overskud. Dermed bidrager den til, at jægerne mister chancen for at blive en nøgle til naturbevarelsen i en tid, hvor der er allermest brug for det.

Bundlinjen er, at udsætning af jagtvildt er et levn fra nutiden. Det er en produktionsform som andre driftsgrene i det moderne jordbrug. Den giver smør på brødet til vore jagtvæsner, men var jægerne vakse ved havelågen, efterspurgte de og betalte for et produkt med mere biodiversitets-output, som jagtvæsnerne kunne leve af. Om man skal holde liv i udsætning af jagtvildt i den fremtidige vildt- og naturforvaltning, er som så meget andet et politisk spørgsmål. Mit bud er, at jagt og jægere på sigt står sig bedst uden.
nielskanstrup@gmail.com

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Henrik Herold (f.1960).

Grundlægger og direktør for Randers Regnskov, som har opkøbt et stort regnskovsareal i Ecuador med særlig fokus på naturbeskyttelse og -bevaring. Er kæmpe naturelsker og ivrig jæger – både med hagl, riffel og bue.

”If we go down, we go down together”

Tekst og foto: Henrik Herold

ØVRIGT: Året efter COP 15 i København var jeg endt i en lille landsby i bjergene i det østlige Uganda. Vi kunne ikke køre igennem byen, fordi der på vejen lå store lagner med blandt andet kaffe spredt ud til tørring. Jeg gik op på torvet og faldt i snak med en gut i en officielt udseende lyseblå jakke. David var områdets medical officer, uddannet i England. Under vores samtale gik det op for mig, at han havde været til klimatopmødet COP 15 i København. Dengang som nu vidste vi begge, at klimakrisen var reel, og at det hele var ad helvede til. De ord, som David sagde derude på bjerget, glemmer jeg aldrig: ”Be sure Henry – if we go down, we go down together”. Kort og præcist. Verden hænger sammen, og vi sidder alle i suppedasen.

Min største undren er faktisk, hvorfor Danmark ikke for lang tid siden har fået et naturministerium med en naturminister. Hvorfor er natur altid noget, der kommer langt nede på agendaen? For få år siden havde man endda et blandingsministerium med miljø og fødevarer – et ministerium, der skulle forsøge at blande olie og vand. Det fik man heldigvis rådet bod på, men natur er egentlig bare noget, der er lidt i vejen. Vi mennesker har en indbygget iver for at bruge natur til noget, det skal aktiveres for at give værdi. Var det ikke det nationale testcenter for vindenergi, man lige fandt plads til i et øde, ”inaktivt” naturområde i Østjylland Klitplantage? Nogle siger, det var det sidste sted, hvor der rigtigt var mørkt om natten i Danmark.

I en tid med klimakrise, habitatødelæggelse og den største uddøen af arter siden dinosaurerne er natur et af de vigtigste

emner både nu og i fremtiden. På niveau med andre dannelsesområder er naturdannelse vigtig for vores egen – og i særdeleshed vores børns – forståelse af klodens tilstand, og hvordan livet skal forme sig i fremtiden. Hvis vi ikke er bi-bragt forståelse for, hvordan naturen hænger sammen, er det svært at engagere sig og træffe gode langsigtede beslutninger.

Den gode nyhed er, at natur er populært, hvad enten det er i form af skyd og spis-programmet ”Nak og Æd”, der i mere end 10 år har gået sin sejrsgang i den bedste sendetid på DR, eller de programmer, hvor man leder, gætter og dyster. Da coronapandemien ramte danskerne i marts 2020, opfandt Randers Regnskov i løbet af få dage online-biologi-undervisning, der var gratis for alle, men specielt møntet på de hjemsendte børn. Det blev til et kæmpe, brugerdrevet eksperiment, hvor op mod en million kiggede med de tre uger, undervisningen kørte. Det var ikke kun i Danmark; dansktalende så med fra hele rigsfællesskabet, og tilmed var der seere i USA, Canada og Australien. Spørgelysten var stor, op mod 3.000 spørgsmål blev besvaret hver dag. Der var ingen special effects og virtual reality – det var bare biologi, der var godt formidlet. Et par piger sendte en videohilsen med det, der blev programmernes slogan: ”Biologi er bedre end magi”.

Hvis jeg bestemte, ville jeg slippe naturmagien løs. Jeg ville lave en daglig status eller en kort udsendelse hver dag i forbindelse med TV avisen; sporten, vejret og så dagens naturstatus. Dan og Lea kunne få taletid, så de kunne forklare klima- og miljøpolitik, så man kunne forstå det helt ud i vo-

Kronikøren synes, det er fint med Naturmødet – men ser meget gerne, at også Folkemødet tager natur og klimaforandringerne mere alvorligt.

res stuer. Det skulle være et program, alle ville se, fordi der virkelig er noget på spil, noget så vigtigt som arters overlevelse og i sidste ende vores egen overlevelse. Natur ville blive noget, der trak overskrifter og havde sine superstjerner. Vi ville alle blive bevidste om, at naturen kan bruges, men med respekt for netop naturen og dens oprindelige beboere. Vi ville vide, at naturen havde sin egen ret, og at vi som mennesker måtte træde til side og give den plads, så når vi taler om natur, er det ikke om, hvordan vi bedst kan udnytte den til løb, mountainbike eller indhegnede landbrugsdyr, men om, hvordan naturen kan være natur uden at være beregnet til noget som helst andet end at ligge og være natur!

Jeg havde håbet, at Folkemødet i år havde rettet blikket mod naturen, nu hvor vi er på bagkanten af coronapandemien og igen kan ånde lettet op og gå fra overlevelsesholdning til at kigge frem. Alle kendisserne fra sundhedsmyndighederne var til stede med store stande, og de soled sig i debatter og dialog med de danske fans. Men natur var desværre en tynd omgang.

Jeg kunne ikke lade være med at tænke på, om natur er noget, der er blevet forbeholdt Naturmødet i Hirtshals. Er natur behændigt blevet parkeret i Nordjylland, så vi på det store Folkemøde ikke rigtigt behøver at tage stilling til alt det, der er vanskeligt?

Jeg syntes, Naturmødet er fantastisk, men der, hvor jeg havde håbet, at det kunne få en endnu større national klangbund, var på Folkemødet. Naturmødet var på Folkemødet ligesom Danmarks Naturfredningsforening og gjorde, hvad det kunne, men hvor var Danmarks Jægerforbund og de zoologiske haver, der netop arbejder med naturbevarelse og biodiversitet? Jeg havde bare håbet, måske mere drømt, at både Klimaministeriet, Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri ville slå en teltlejr op blandt alle de grønne organisationer, så Folkemødet havde en egentlig naturhub, hvor man virkelig fik på fornemmelsen, at de tre ministre godt vidste – og lige så vigtigt signalerede – at det er dem, der kommer til at levere løsninger på den natursuppedas, vi står i.

Naturdannelse – jeg synes, det er et af de vigtigste ord, vi har lige nu, og det er endnu ikke registreret som et ord. Det

Hvad har en pygmæpige i en afrikansk regnskov tilfælles med en bryggeriarbejder i København? Jo, hvis/når klimaforandringerne for alvor slår igennem, så "synker" deres fælles båd.

er allerede populært, og jeg tror ikke, det går af mode i en overskuelig fremtid. For vi bliver nødt til at blive kloge på natur og klima, så vi kan træffe de rigtige valg nu og i fremtiden, for ellers skal medical officer Davids udsagn den dag i en lille bjerglandsby i det østlige Uganda ændres til: "When we go down, we go down together".

herold@regnskoven.dk

LERDUEMASKINER I TOPKVALITET
DANSKPRODUCERET I AUNING

Forbedre din træfsikkerhed med en Single Stack
Sportingmaskine til private

Skeet | Jagtskydning
Jagtsporting | Betalingsystemer

Due//Matic
Nørregaardsvej 5 | 8963 Auning

www.duematic.dk | Tlf. 86 40 58 88 | duematic@duematic.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Rasmus Ejrnæs

Seniorforsker i biodiversitet ved Aarhus Universitet, men også tænker, forfatter, debattør og radiovært på naturprogrammet Vildspor på Radio4. Rasmus speciale er beskyttelsen og forvaltningen af Danmarks landbaserede natur.

Jagten og drabet

Dyrenes lidelser har fyldt meget i den offentlige debat om rewilding og naturnationalparker. Det har især handlet om risikoen for, at store dyr sulter om vinteren. Det må de ikke efter dyrevelfærdsloven, og en måde at undgå sult på er at aflive så mange af dyrene før vinterens komme, at der er føde nok til de resterende dyr. Aflivningen begrundes med, at det er os mennesker, som har sat dyrene ud i naturen under hegn, og dermed vores ansvar, at de ikke sulter. Men hvordan forholder det sig så med jægerens drab på dyr, som ikke er under hegn?

Tekst: Rasmus Ejrnæs

ØVRIGT: Man kan sige, at alle danske kødspisere er ansvarlige for byttedyrenes død, men her sker drabet per stedfortræder. Når forbrugeren køber en anonym ribbensteg, er døden gledet væk i glemslen. På den måde snyder man sig til at spise kødet uden selv at få blod på hænderne. Når nogle af de samme kød-spisere med forargelse udskammer jægerne som barbarer, er det naturligvis dobbeltmoral af værste skuffe. Men der kan også være vegetarer og veganere, som helt frasiger sig kødspiseri, og hvad skal man sige til dem, hvis man selv nyder at gå på jagt?

For jægeren, som har sneget sig ind på et bytte med fingeren på aftrækkeren, er der et reelt valg. Jeg tør godt sige, at ingen danske jægere går på jagt for at overleve, så på en eller anden måde kalder drabet på en begrundelse. Hvorfor ikke bare lade dyret løbe?

Drabet som naturforvaltning

Jeg hører ofte det argument, at jægerne er naturforvaltere, hvilket blandt andet består i at holde bestanden af byttedyr

sund. Når man skyder de svage dyr, og hvis man skyder dyrene, inden de bliver gamle, vil bestanden fortrinsvis bestå af kønsmodne dyr i deres bedste alder. Det betyder, at dyrene er stærke og sunde, og bestanden er i kraftig vækst. Samtidig undgår man, at bestanden begynder at nærme sig bærekapaciteten i landskabet, så der optræder knaphed på føde om vinteren.

Fra skytterne på de store godser og fra Naturstyrelsens vildtkonsulenter hører jeg også, at man helt bevidst udsætter kron-dyr og dådyr for hård jagtlig regulering for at undgå uacceptable vildtskader på afgrøder og nyplantninger. Her taler vi om hjorte, som er elsket af de fleste. Samfundets tolerancetærskel ligger endnu lavere for eksotiske mårhunde og kaniner, hjemmehørende vildsvin eller uønskede ræve i fuglebeskyttelses-områder. Her bidrager jægere til helt at bortskyde dyrene, så vidt det er muligt.

Argumentet om, at jagten er nødvendig for at forvalte be-standene, er helt fint. Man skal bare huske, at det er vores be-

I 2020/2021-jagtsæsonen nedlagde de danske jægere sammenlagt 1.884.430 stykker vildt (kilde: mst). Heraf 53.498 rådyr.
Foto: Niels Søndergaard.

hov for at kunne høste sunde dyr under jagten, for at dyrene ikke skal blive så talrige, at de bliver en plage, eller for at beskytte truede fuglearter fra prædation. Naturen selv har ikke noget behov for at blive reguleret. Naturen går ikke i stykker, hvis jægerne holder op med at regulere hjortevildtet, mårhund- en eller vildsvinet. Naturen ville forandre sig og selv overtage reguleringen af dyrene. Man kan sige, at den ville blive lidt mere naturlig – og besværlig for os mennesker – hvis vi holdt op med at regulere dyrene.

Drabet i rovdyrs sted

Her vil nogle jægere nok indvende, at i et land som Danmark, der er fattigt på store, vildtlevende rovdyr, kan man også anskue jagten som en nødvendig stedfortræder for de store rovdyr. Argumentet er, at der er brug for en eller anden mekanisme, der kan holde de store planteædere i skak. Men det er en sandhed med modifikationer, for selv i nær-naturlige afrikanske økosystemer som Serengeti eller Okavango, hvor man finder hele det store udtræk af løver, leoparder, hyæner, vilde hunde, krokodiller og geparder, finder vi stadigvæk en høj tæthed af store planteædere. Faktisk er der ret stor enighed blandt forskere om, at store planteædere reguleres bottom-up og ikke top-down. Det vil altså sige, at det er fødemængden, som bestemmer, hvor mange planteædere et naturligt økosystem kan rumme, ikke rovdyrene. Rovdyrene kan have en vis betydning for fordelingen af byttedyr i landskabet, og måske allervigtigst kan de påvirke størrelsesfordelingen af planteædere. En af fordelene ved at være en meget stor planteæder er nemlig, at man er delvist immun over for rovdyrenes prædation. Det er simpelthen svært at nedlægge elefanter og næsehorn, og selv bøfler kan være en udfordring. Det viste sig da også efter rein-

produktion af ulve til Yellowstone, at de amerikanske kron dyr blev reguleret ned i antal, mens bestanden af bison voksede.

Hvis jagten skal kunne fungere som erstatning for rovdyrenes prædation, skal den altså indrettes, så man fortrinsvis høster små og mellemstore planteædere og kun høster en del – f.eks. 50 procent – af det samlede fødselsoverskud af planteædere, så man sikrer sig, at det i sidste ende er fødeudbuddet, der bestemmer mængden af planteædere, og ikke menneskers behov eller forestillinger.

Drabet som barmhjertighedsgerning

I 2018 delte museumsinspektør Morten D.D. Hansen en video på Facebook af en døende kron dyrkalv på Hærvejen. Kalven lå stille, kunne knap nok løfte hovedet længere, og fluerne sværmede om dens udslukte øjne. Morten var berørt af situationen, men valgte ikke at gribe ind over for naturens gang. Det udløste et ramaskrig – ikke mindst blandt jægere, som mente, at det eneste rigtige i den situation ville være at udfri dyret af dets lidelser. Blandt jægere er det god latin, at dyr som er anskudt, skadet i trafikken eller alvorligt svækket af sygdom, bør tildeles en nådig kugle. Der er dog flere etiske udfordringer ved denne indstilling. For det første har dyr en mægtig livsvilje, og der er næppe noget dyr, som ønsker at blive hjulpet af med livet. Der kan være dyr, som har opgivet på grund af svækkelse eller fordi de er blevet nedlagt af rovdyr og derfor ligger stille og venter på den uundgåelige død, men ligefrem ønske at få afsluttet livet? Det andet problem er, at vores etik omkring aktiv dødshjælp for mennesker er helt anderledes. Her betragtes dødshjælp som drab undtagen i de lande, som tillader aktiv dødshjælp. Selv her er det dog en forudsætning, at den døende har givet sit samtykke. Da vi ikke kan tale med dyrene, kan vi heller ikke indhente deres samtykke, og vi kan heller ikke vide, om de lider. Fysiologer kan registrere, at dyr føler fysisk smerte, men lidelse er ikke det samme som smerte. Derfor er barmhjertighedsdrab på dyr i mine øjne en etisk gråzone, hvor aflivning af dyr altid er drab og kun kan retfærdiggøres med, at det er nødvendigt for os.

Indimellem fejl vurderer mennesker også dyrenes chance for at leve videre. I foråret 2022 gik en ung spækhugger på grund i Limfjorden, og alt tydede på, at dyret var i færd med at dø. Der var mange stemmer i debatten, som mente, man burde aflive dyret, men da det så allersortest ud, og mågerne var gået i gang med at hakke hul i hvalens spæk, vågnede dyret op til dåd og svømmede ud igen.

Ærlig fornøjelse

Spændingen ved jagten og fornøjelsen ved at tilberede og spise kød fra dyr, som har levet gode liv, kan også være en begrundelse for drabet. Se dét er i mine øjne et ærligt argument, hvor man ikke påstår, at drabet har et andet og ædlere formål end at berige jægerens liv. Det kan lyde egoistisk, men måske er det på tide, vi indser, at lige meget hvordan man folder sit menneskeliv ud, så optager man plads og resurser, som andre levende væsener ellers kunne have brugt. Det er kun planterne, som kan leve af vand og mineraler og sollys. Dyr og svampe må ultimativt leve af den biomasse, planterne har produceret.

Hvis man skulle udlede en etisk leveregel fra denne situation, må det være, at det gælder om at bruge så få af jordens resurser som muligt og ikke uden gyldig grund forhindre andre i at udfolde deres liv. Ud fra denne leveregel står jægeren et bedre sted end de fleste andre kødspisere, fordi mange af de dyr, som nedlægges og spises, har haft mulighed for at udfolde et liv i frihed. Husk bare, at det ikke er for naturens skyld, når dyret dræbes.
rasmus@ecos.au.dk

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Jens Ulrik Høgh (f. 1971)

Ivrig jæger, naturentusiast, selverklæret ballademager, freelance-skribent og jagt-debattør.

Kommunikationsansvarlig for Nordisk Safari Klub med opgaven at formidle bæredygtig jagt til ikke-jægere i hele verden.

Fup eller fakta?

Tekst: Jens Ulrik Høgh

ØVRIGT: Vort absolut stærkeste våben, når jagten skal forklares, er faglighed og de fakta, fagligheden er baseret på. Den gode nyhed er, at jagten, som vi driver den i hele Europa (og mange andre steder), er bæredygtig på alle plan. Jagten er generelt ikke en trussel imod bestandene, men derimod en tilskyndelse til naturbevarelse, hvilket kommer hele økosystemer til gode. Desuden er jagt sundt – det giver motion, og det virker afstressende. Sidst men ikke mindst er de råvarer, der kommer ud af de jagtligge anstrengelser, næringsrige, økologiske, klimavenlige (nærproducerede) og dyrevenlige. Vi kan dokumentere disse påstande, selvom vi nok burde have investeret mere i videnskabelige undersøgelser, der dokumenterer jagtens effekter. Vi kan aldrig få for mange fakta.

Jagtmodstanderne

På den anden side af debatten udspringer angrebene imod jagten som regel af følelser. Det er "synd" for individerne, som jages, jægere er nogle onde mordere osv. Følelser er subjektive "synsninger". Vi kan ikke modbevise, at jægere er onde, men vi kan bl.a. bevise, at jagten gavner en masse truede bestande rundt om i verden. Og med disse fakta kan vi redegøre for, hvorfor det er en rigtig god idé for vores samfund at lade os være en dybt integreret del af vildforvaltningen også i fremtiden.

Selv har jeg nogle klare forudsætninger for, hvilke typer af jagt jeg vil kaste mig ud i at forklare. Det handler først og fremmest om bæredygtighed. I mine øjne må jagt aldrig blive en trussel imod vildtbestandens overlevelse, vildtet skal være vildt, i det øjeblik det nedlægges, og det skal foregå på en måde, hvor vildtet ikke lider unødigt overlast. Jeg er med andre ord ikke fan af grådighed, dåseløver eller fodsakse.

Nogle eksempler

Lad mig give en række eksempler på jagter, som jeg kan og ikke kan/vil forklare.

For at starte herhjemme kan jeg ikke se rimeligheden i, at vi i Danmark anvender store ressourcer på at udrydde den hjemmehørende art vildsvinet. Det strider helt enkelt imod mine principper om bæredygtighed. Tilsvarende forstår jeg ikke de mennesker, som kræver ulven skudt helt væk fra f.eks. Sverige, Norge eller for den sags skyld Danmark.

Jagt- og reguleringsmetoder, som er bestialske, får det til at vende sig i mig. Jeg hader anvendelsen af gift – både når det sker ulovligt i forhold til rovfugle, bjørne eller elefanter, men også når det gælder bekæmpelse af arter som f.eks. rotter. Det går langt over min forstand, at vi i 2022 fortsat er for nærme til at bekæmpe skadedyr med mere humane metoder, og al den gift, der ender i gnaverne, har

Fodsakse er effektive men brutale og modbydelige. Her er det en løve, som har endt som saksens tilfældige offer. Grusomme jagtmøder er uacceptable - der er masser af måder at jage på som er fuldt ud dyreetisk forsvarlige. Fodsakse er ikke en af disse. Foto: C. Olesen.

Cirka 50 gribbe er blevet forgiftet af krybskytter fordi gribbene afslører krybskytternes aktivitet. Man af gribbene er døde af at æde af de allerede døde gribbe. Sekundære forgiftninger er et kæmpe problem. Gift er noget skrammel. Foto: D. Jacobs.

rigtig dystre langtidseffekter i hele fødekæden.

Jeg har det meget stramt med "dåseløver" (og alt andet jagt på dåse). Helt enkelt fordi dyrene aldrig får en chance for at leve et vildt liv, og fordi denne landbrugspraksis ikke bidrager det mindste til naturbevarelse. Opdrætterne af dåseløverne gør nemlig intet for nogen økosystemer, det er slet ikke meningen, at dåseløven skal leve et naturligt liv. Derfor får den hverken chance for at yngle eller jage i de få dage, den befinder sig i et relativt lille og flugtsikkert hegn, inden den aflives. Nej tak.

Jeg mener ikke, at der kan drages en direkte parallel fra dåseløverne til udsætning af fuglevildt i Europa og slet ikke i Danmark. Fasaner og ænder starter ganske vist deres tilværelse i en landbrugssituation, men når de nedlægges om efteråret, er de vilde, en del overlever, spreder sig frit i landskabet og yngler. Desuden bidrager den danske udsætningspraksis i allerhøjeste grad til beskyttelse af naturlige biotoper for tusinder af andre arter. Så selvom jagten på udsatte ænder og fasaner ikke er en jagtform, jeg selv dyrker eller brænder særligt for, kan jeg sagtens forklare ikke-jægere, hvorfor jeg mener, at det er en jagtform, som bør bevares. Skal jeg hælde en enkelt dråbe malurt i bægeret, vil jeg dog tilføje, at opgaven med at forklare udsætningserne ikke bliver lettere, når det f.eks. afsløres, at der ikke er styr på indberetningerne af udsatte fugle, eller når der findes ulovlige rovfuglefælder rundt om på revirerne. Så er fakta pludselig imod os, og det kommer der selvsagt ikke noget godt ud af.

Vi må være konsekvente

For det faktum, at vi baserer det meste af forklaringen omkring den bæredygtige jagt på faglighed og fakta, har sin pris. Blandt andet betyder det, at vi – hvis vi skal fremstå med nogen grad af troværdighed – må respektere alle

fakta. Altså både dem, der støtter vores sag, men også dem, der er ubehagelige og går os imod. Vi kan helt enkelt ikke slå vores modstandere oveni hovedet for at være utroværdige, når de ikke anerkender solide fakta, hvis vi ikke selv er indstillede på at gøre det samme ... altid.

Det er heldigvis sjældent, at vi har fakta imod os. Et enkelt eksempel er dog debatten om bly i ammunition – ikke så meget herhjemme men i det store udland. Der er masser af videnskabelig dokumentation for, at bly i riffelammunition ender i fødekæden, hvor det især forgifter ådselædende fugle. Jeg har ikke set dokumentation, der frikender blyet for denne anklage. Så for mig er sagen enkel: Jeg vil ikke ofre ressourcer på at forsøge at forklare den brede offentlighed, at det er en god idé, at vi fortsætter med bly – heller ikke selvom rigtig mange jægere i hele verden er kede af, at det bliver både sværere og dyrere at skaffe ammunition til sjældne gamle kalibrer. Til gengæld vil jeg gå på barrikaderne for alle former for beviseligt bæredygtig jagt. Også dem, jeg ikke selv dyrker. Jeg kan f.eks. slet ikke se noget galt i, at jægere på Malta nedlægger sangfugle i den udstrækning, at det er dokumenteret bæredygtigt.

Det er svært at spå om, hvad der sker i fremtiden. Men vores insistens på at holde os til fakta i jagt- og naturdebatten er en strategi, der virker. Det ses dels på resultaterne og dels på, at nogle af vores mest rabiate modstandere ofrer store ressourcer på at skabe deres egne "fakta" (som vi relativt enkelt kan skyde ned). Jeg ser denne småpatetiske fakta-fabrikation som lidt af en anerkendelse af, at fakta vitterligt er stærkere i en debat end irrationelle følelser.

En ting er jeg dog helt sikker på: Strategien holder kun, hvis vi er konsekvente. I medgang og modgang. Fakta er fakta.

juh@arsenalet.com

Naturkronikken

Indlæg i Naturkronikken fra de seks bidragydere er helt for deres egen regning. Ingen af emnerne er i forvejen godkendt af hverken redaktion eller fra politisk hold. Kronikkerne tegner dermed heller ikke nødvendigvis DJ's holdning eller politik.

Peder Størup

Landmandssøn, lodsejer og manden bag *Naturbeskyttelse.dk*. Uddannet reklamefotograf. Formidler bl.a. om, hvordan naturen udvikler sig på slægtsgården ved Silkeborg i samspil med hestene. Producerer plakater med Danmarks vilde arter mv.

Regeringen har evnen – men har den reelt viljen til at beskytte vores natur?

Tekst: Peder Størup

ØVRIGT: I skrivende stund ved vi ikke, hvem der vil få ansvaret for at føre Danmark ud af naturkrisen. Jeg – og sikkert også mange af Jægers læsere – krydser fingre for, at den nye regering, om den er blå, rød eller lilla, denne gang reelt har viljen til at redde vores natur!

I det senest årti er naturen jævnlige blevet nævnt i Folketingets åbningsdebat. Helle Thorning-Schmidt åbnede ballen i 2014 med Naturplan Danmark. Det viser en bevidsthed om, at naturpolitik kan flytte vælgere, og en stigende forståelse for, at naturens artsrigdom og beskyttelse afhænger af den førte politik. Naturens problem er, at festen aldrig rigtig er startet.

Den, der har evnen, har også pligten

Også i år fik naturen plads i åbningstalen. Mette Frederiksen ramte hovedet på sømmet med følgende: ”Den, der har evnen, har også pligten”. Budskabet, som er inspireret af A.P. Møller, er til at forstå. Og vel også noget, alle vi, der er jordejere, kan tage til os. Men som bekendt er ord taknemmelige, når der skal vindes valg. Det er det, der følger efter, som betyder noget.

Kendsgerningerne er, at knap 2.000 arter er registreret som truede, og tusinder risikerer at følge efter, hvis vi ikke handler. Selv arter, der burde være almindelige, er fraværende eller fåtallige i store dele af landet. Det ved vi alle, om man er jæger, biolog eller bare borger.

Om det bliver Ellemann, Pape eller Frederiksen, der

kommer til at lede landet, så står vedkommende overfor, at et af verdens absolut rigeste lande har verdens fattigste natur! Det er der en enkel årsag til. Danmark ligger helt i bund i EU og globalt, når det kommer til areal med natur. Det er et paradoks, da der ingen tvivl er om, at de seneste årtiers regeringer har haft evnen (midler, politisk og folkelig opbakning) til at beskytte vores natur. Ansvar for naturens tilstand hviler derfor 100 procent på skuldrene af tidligere regeringer.

Har den nye regering viljen?

Der er god grund til at kvittere for nationalparkerne og urørt statslig skov. Det er ubetinget positive skridt i den rigtige retning, baseret på ekspert anbefalinger. Det er indlysende rigtigt, at staten tager ansvar og viser vejen. Problemet er bare, at det er en dråbe i havet, da tiltagene kun berører ca. to procent af Danmarks areal. Tiltagene er ambitiøse, men primært fordi indsatsen hidtil har været næsten fraværende. Det er derfor ikke svært at gøre det bedre end tidligere regeringer. Virkeligheden er, at den fortsatte negative påvirkning af vores natur er så markant, at der skal meget, meget mere til for at vende tilbagegang til reel fremgang. Og det er altså ikke blomsterstriber eller redekasser, der gør forskellen!

Men hvis den kommende regering mener det alvorligt med naturen, hvordan når vi så i mål? Konkret målsætning og midler er vejen frem. Det gælder i politik for alle områ-

Heste er et af virkemidlerne til at forbedre naturtilstanden. Kronikøren har på sin egen ejendom ved Resebro tæt på Silkeborg ført bevis for, at heste trives fint året rundt uden nogen form for tilskudsfoder. Peder Størups tommelfingerregel er, at der er plads til ca. 100 kg hest pr. hektar, når de skal kunne klare sig selv. Foto: Peder Størup.

der – og selvfølgelig også for naturen. Målsætningen er til at forstå: mere vild natur i Danmark og færre truede arter. Hvor meget af Danmarks areal der skal være vild natur, er et politisk valg. Hvordan man stopper tabet, er et anliggende for eksperter (eller ekspertvalg).

2030 er året, hvor verdens lande for TREDJE GANG har en målsætning om, at tabet af biodiversitet skal være stoppet. EU puster os nu for alvor i nakken med 30 procent beskyttet natur på land og i vand inden 2030. Det er ikke længere et nationalt valg. Det vil derfor være naturligt at sætte 2030 som målstreg, evt. med en realiseringsbuffer frem mod 2035. Herefter bør naturens rammer være så gode, at den både i areal og kvalitet selv kan løfte de truede arter ud af de truede kategorier. Jeg har i tidligere kronikker beskrevet nogle af virkemidlerne.

To veje

Regeringen og Folketinget har, som jeg ser det, to forbundne veje til at nå målet:

1. Lovgivning. Den kommende regering, om den er blå eller rød, kommer ikke udenom, at der skal lovgives til naturens fordel. Det skal gøres attraktivt at beskytte og u-attraktivt at ødelægge. Jo bedre beskyttelse, jo færre midler skal der bruges på at købe arealer fri. Udfordringen er selvfølgelig, at lovgivning, der fx lægger restriktioner på skovhugst og landbrug, normalt ikke bliver så godt modtaget af de berørte parter.

Så det kræver en regering med et vist politisk mod til at gå ud ad den vej og selvfølgelig midler, der kan gøre overgangen lettere for de berørte. Vi er dog så heldige, at der også er en del ordninger og regler, som kan ændres til gavn for naturen. F.eks. at der ikke bør gives landbrugsstøtte til arealer, som påvirker eksisterende natur negativt. Det er ret tåbeligt, at samfundet giver støtte til noget, der modarbejder mere natur, og beskyttelse af eksisterende, når vi nu har en målsætning om det modsatte. Og det er tåbeligt at give støtte til noget, man efterfølgende skal bruge en masse penge på at rydde op efter.

Det burde være en selvfølge, at Danmark bruger så meget som muligt af EU's landbrugsstøtte på natur. Man kunne jo håbe på, at den blev ændret til EU's naturstøtte i fremtiden.

– Et af verdens absolut rigeste lande har verdens fattigste natur!

Jo mere af EU-støtten, som vi allerede modtager, der bruges på natur, jo færre ekstra nationale midler skal der findes. Og bemærk, at støtten i høj grad, vil ende i de samme lommer – men ikke til at holde dårlige jorde under plov, men til natur.

2. Penge. Uanset hvordan man vender og drejer det, er det penge, også når det kommer til natur, som får hjulene til at rulle. Den kommende regering uanset farve står som nævnt overfor en virkelighed med krav om 30 procent beskyttet landareal. For at nå et beskyttet areal af den størrelse kræves der skønsmæssigt et beløb i den tocifrede størrelse, og vel minimum 50 milliarder over en 10-årig periode. Det kan lyde af meget, men sat i perspektiv svarer det til 23 måneders forsvarsbudget eller et beløb på ca. tre kroner om dagen pr. voksen dansker. Et sådant beløb vil med stor sandsynlighed (mit skøn) kunne genoprette og redde Danmarks natur. En enkelt art – mennesket – vil kunne skabe gode livsvilkår for de ca. 40.000 andre arter, vi deler Danmark med.

Tid til handling

Bundlinjen er, at hvis der ikke lovgives og afsættes et beløb i den tocifrede milliardstørrelse, er regeringers og Folketingets fine ord om, at vi skal beskytte og genoprette naturen, tom tale. Det ved politikerne godt, hvilket jo ikke gør den fraværende handling mindre alvorlig eller ansvarspådragende. Og som Jakob Ellemann sagde i valgkampen – ”Vores generations vigtigste opgave er den grønne omstilling, ellers kommer vores børn ikke til at tilgive os, nogensinde”.

Vi kan løse alle andre kriser, der vedrører os selv, så selvfølgelig kan vi også løse den krise, vi har påført naturen.

Har man evnen, så har man også pligten!

natur@storup.dk